

Catalans, castellans i *ambdulans*: qui són?

Caracterització i evolució dels grups lingüístics a la Regió metropolitana de Barcelona

Jaume Clapés Estrada

Treball Final de Carrera de Filologia Catalana

Universitat Oberta de Catalunya

Juny de 2012

Tutor: Ernest Querol Puig

Consultora: Esther Gimeno Ugalde

Sumari

Introducció	5
1. Qui són?	15
1.1. Sexe i edat	17
1.2. Quin origen familiar tenen?	19
1.3. Quina llengua parlen?	21
1.4. On viuen	24
2. Quin nivell cultural tenen?	31
2.1. Què han estudiat?	33
2.2. Quins hàbits de lectura tenen?	34
3. Com es guanyen la vida?	39
3.1. De què treballen?	41
3.2. Quant guanyen?	45
4. Amb qui es relacionen?	49
4.1. A nivell personal	51
4.2. A nivell social	53
5. Què pensen?	55
5.1. Són de dretes, o d'esquerres?	57
5.2. En què creuen?	60
5. Conclusions	63
Referències bibliogràfiques	72
Annex 1. Fitxes tècniques de totes les edicions de l'ECVHP	74
Annex 2. Evolució dels àmbits territorials de l'ECVHP	76
Annex 3. Càlcul d'índexs	77

Introducció

Introducció

L'evolució (expansió, manteniment, reculada) de les llengües depèn de l'evolució (expansió, manteniment, reculada) dels seus parlants. En una societat plurilingüe com la nostra és del tot oportú preguntar-se les característiques (i la seva evolució) dels parlants de cadascuna de les llengües que s'hi parlen. Aquestes característiques són, al capdavant, les que assenyalen les trajectòries d'aquestes llengües. La sociologia de la llengua és la ciència que posa en relació les llengües i les societats; per tant, serà la que proporcionarà l'utilitat conceptual per estudiar aquest fenomen.

Objectius

El principal objectiu d'aquest treball consistirà en establir els perfils sociodemogràfics i territorials de cadascun dels tres principals grups lingüístics de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB). Per fer-ho es comptarà amb les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població (ECVHP); concretament, els grups lingüístics que es conformen a partir de les respostes *català*, *castellà*, o *ambdues* a la pregunta *quina és la seva llengua?* d'aquesta enquesta. També s'analitzarà l'evolució d'aquests perfils en un període de temps de deu anys. Com a tercer objectiu, s'intentarà plantejar quin futur espera a cadascun d'aquests grups lingüístics, és a dir, a cadascuna de les llengües.

Finalment, s'ha d'esmentar que es posarà especial èmfasi en l'estudi de les característiques de les persones que han contestat *ambdues llengües* (i que aquí s'han anomenat, agosaradament, *ambdulans*), ja que al tractar-se del grup emergent pot proveir força elements per establir escenaris de futur.

Així, en aquest treball s'intentarà donar resposta a les següents preguntes:

- Com són (sexe, edat, estudis, professió, lloc de residència, costums, hàbits, ideologia, etc.) les persones que han dit que la seva llengua és la catalana?

-
- Com són les persones que han dit que la seva llengua és la castellana?
 - Com són les persones que han dit que la seva llengua és la catalana i la castellana?
 - Han canviat amb el temps els perfils d'aquests grups lingüístics?
 - Com poden afectar aquestes dinàmiques lingüístiques a la situació de la llengua catalana?

Estat de la qüestió

Com que l'objectiu del present estudi és caracteritzar els col·lectius lingüístics que es conformen a partir de les respostes a la pregunta *quina és la seva llengua?* tot seguit es veurà quines enquestes es plantegen aquesta qüestió i quin ús en fan¹.

Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població

La Generalitat de Catalunya realitza l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població que compta amb dues edicions, la de 2003 i la de 2008. Tot i que l'objectiu d'aquesta enquesta és l'estudi dels usos lingüístics, val a dir que la primera pregunta és *quina és la seva llengua?*. A banda de les dades estadístiques disponibles a la pàgina web de l'Institut d'Estadística de Catalunya, a les publicació *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI* i *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008: anàlisi. Volum 1. Les llengües a Catalunya: coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics* s'hi fan anàlisis detallades de les dades de cadascuna de les edicions.

Tant en una publicació com en l'altra, el sociolingüista Albert Fabà és l'encarregat d'analitzar les respostes a la pregunta *quina és la seva llengua?*, i ho fa posant-les en relació amb la variable *llengua inicial*, o llengua que es parlava a la llar d'origen. En l'anàlisi de l'edició de 2003 (Torres, Vila, Fabà i Bretxa, 2005), l'autor constata —

¹ Cal fer avinent que el principal objecte d'estudi d'aquestes enquestes és l'ús lingüístic i que la qüestió relativa a la llengua pròpia o llengua d'identificació hi és tractada només de passada.

i ho confirma amb les dades de l'edició de 2008 (Fabà, 2011)— que hi ha una certa part de la població nascuda en llars de llengua castellana que diu que la seva llengua és la catalana, però no sap "ben bé per quina raó s'han produït aquests guanys", obviant, potser, l'efecte de certes atraccions de certs grups de referència.

En l'edició de 2008, Fabà estableix una tipologia segons llengua d'origen/llengua d'identificació amb un resultat de quatre grups: 1) manteniment del català; 2) manteniment del castellà; 3) adopció del català; i 4) adopció del castellà. De cadascun d'aquests grups en fa una caracterització molt sumària, però molt similar a la que es farà en el present treball amb cadascun dels grups lingüístics que es conformen directament a partir de la pregunta *quina és la seva llengua?*. Aquests grups, Fabà, els fa servir per caracteritzar el total de la població, com més endavant veurem que fa Marina Subirats amb les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida.

Un altra anàlisi de la EULP la fa Francesc Xavier Vila (Vila, 2009) tot comparant les respostes a les preguntes *quina és la seva llengua?* i *quina és la seva llengua d'ús habitual?* i el seus encreuaments amb diferents variables. Vila arriba a la conclusió que la segona pregunta és supèrflua i que no serveix per mesurar els usos lingüístics de les persones, ja que entra dins del camp del que són "representacions, ideologies i opinions", i que per a això ja hi ha la primera: tant les freqüències d'ambdues, com els resultats dels encreuaments amb altres variables són molt similars.

Baròmetre de la Comunicació i la Cultura

El Baròmetre de la Comunicació i la Cultura és una enquesta contínua realitzada per la Fundacc (Fundació Audiències de la Comunicació i la Cultura) que té per finalitat mesurar les audiències dels mitjans de comunicació i els consums culturals als territoris de parla catalana. Està basat en un qüestionari en què, a banda de les preguntes relacionades amb el seu objectiu principal de mesurar audiències, també inclou algunes preguntes sobre la llengua, com ara: llengua inicial, llengua d'identificació (*quina és la seva llengua?*), nivells de competència en català i en castellà i usos lingüístics en diferents àmbits.

No s'ha pogut trobar cap estudi que analitzés aquestes dades. Tan sols la publicació *Coneixements i usos del català a Catalunya el 2010: dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura* (Institut d'Estudis Catalans, 2011), que presenta les dades de les enquestes realitzades en 2010 de forma gràfica. Un dels apartats en què s'hi posa més èmfasi és el relacionat amb la capacitat d'atracció del català, tot relacionant llengua inicial i llengua d'identificació. En aquestes dades, però, hi crida l'atenció l'absència de la possibilitat de resposta *ambdues llengües*: només hi apareixen els grups *català*, *castellà* i *altres*. No sembla que la resposta *ambdues* estigui emmascarada dins del grup *altres*, ja que aquest grup aplega només el 5,2% de les respostes (en l'ECVHP, edició de 2006, per a tota Catalunya, *ambdues llengües* és el 12,6%, i *altres llengües* el 5,6%).

Panel de desigualtats socials a Catalunya

El Panel de desigualtats socials a Catalunya (PaD) és una enquesta longitudinal que es realitza des de l'any 2001, a una mostra d'uns 6.000 individus cada any. El seu objectiu és "aportar dades sobre les desigualtats socials a Catalunya i la seva evolució al llarg del temps"². A banda de les preguntes dirigides a fer aflorar les desigualtats socials, també s'hi inclouen algunes preguntes sobre la llengua: llengua inicial, llengua d'identificació, ús en diversos àmbits (família, escola, feina); i també algunes relacionades amb els problemes sorgits per haver parlat alguna de les llengües, i també amb els motius d'aquests problemes.

L'única anàlisi de les dades lingüístiques del PaD l'han fet Albert Fabà i Mireia Llaberia a la publicació *Les llengües a Catalunya: 2001-2005* (Fabà i Llaberia, 2011). En aquest estudi s'analitzen les dades dels anys 2001-2002 reponderades, així com les preguntes que s'hi van afegir en l'onada 2005 referides als usos en diferents àmbits i als problemes sorgits en aquests usos.

En un interessant darrer apartat s'hi fa una anàlisi de la llengua d'identificació en relació a la ideologia; en primer lloc segons l'eix esquerres/dretes i en segon lloc segons l'eix sentir-se català/espanyol. En l'apartat 5 del present treball també es farà aquesta anàlisi, però a l'inrevés: en lloc de veure de quina llengua es

² Pàgina web del Panel de desigualtats: <http://www.obdesigualtats.cat/index.php?cm=06>

consideren les persones de cada ideologia, es veurà quina ideologia tenen les persones de cada grup lingüístic.

Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població (ECVHP)

El principal valor afegit de l'ECVHP és la seva capacitat de relacionar les variables relatives a la llengua amb la resta de variables que conformen les "condicions de vida i els hàbits de la població". Així, amb el creuament de d'aquestes variables es poden determinar quin són els factors que condicionen determinades decisions de les persones.

Des del mateix Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans³ de Barcelona, la persona encarregada d'analitzar les dades lingüístiques de l'ECVHP ha estat la sociòloga Marina Subirats. En cada edició de l'enquesta aquesta sociòloga ha produït un informe amb l'anàlisi de les dades lingüístiques (Subirats, 1991, 1992, 1998, 2002, 2010). Tots aquests treballs segueixen el mateix esquema: 1) *la llengua dels habitants de la regió metropolitana*, en què es caracteritza la població segons la seva resposta a la pregunta *quina és la seva llengua?*; 2) *grau de coneixement del català*, amb la consegüent evolució temporal; 3) *l'ús lingüístic a la llar*, en què s'explota la pregunta *amb quina llengua parla amb els membres de la seva llar?*; 4) *la transmissió lingüística*, en què amb la tipologia de llars creada en el primer l'estudi s'estableix la comparativa entre diferents moments temporals. Val a dir que pel que fa al primer apartat, el relatiu a l'anàlisi del resultat de la resposta a la pregunta *quina és la seva llengua?*, l'autora caracteritza tota la població segons diferents característiques sociodemogràfiques i la llengua (per exemple: de totes les dones de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB), quantes han dit que la seva llengua és el català, quantes el castellà, etc.; un objectiu diferent del del present treball).

Altres investigadors han treballat amb les dades de l'ECVHP. Mireia Galindo i Carles de Rosselló (Galindo i de Rosselló, 2002) se centren, sobretot, en la transmissió lingüística intergeneracional, que és analitzada segons dues variables: l'edat dels pares i els àmbits territorials. Les conclusions a què arriben és que dins d'un context

³ Aquesta institució en 2002 va canviar el nom: va passar de Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona (IEMB) a Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

general de transmissió majoritària del castellà (55,3%, enfront del 38,4% del català), la generació que en aquell moment estava tenint fills (30-39 anys) és la que transmetia més el català, i això especialment a la ciutat de Barcelona (aquí potser no van tenir en compte les migracions de joves castellanoparlants en edat de reproduir-se vers la primera i la segona corona metropolitanes).

D'altra banda, Joaquim Torres (Torres, 2002) analitza els resultats de la pregunta *quina és la seva llengua?* entre els anys 1990, 1995 i 2000. Bàsicament tracta d'esbrinar el per què de la davallada dels qui han respost català entre 1995 i 2000 del 37,0% al 33,2% en l'àmbit de la Regió metropolitana de Barcelona. L'autor troba algun punt d'esperança per al català en les dades de transmissió generacional: el percentatge dels qui parlen català amb els seus fills és superior al dels qui ho fan amb els seus pares. I una justificació de la davallada: la implantació durant aquest període de les televisions privades, amb el consegüent augment de la proporció d'hores de televisió en castellà. Una aportació força interessant d'aquest article: és la primera vegada que apareix una reflexió sobre la pregunta *quina és la seva llengua?*: l'autor afirma que la resposta a aquesta pregunta no es refereix a un fet objectiu, "sinó a una vivència psicològica com és la relació personal emocional amb una o altra expressió lingüística, així, la manera de respondre-la podria veure's alterada per modificacions en les idees sobre la llengua" (Torres, 2002, p. 67); d'aquí la seva aportació sobre la influència dels mitjans de comunicació.

Com s'ha pogut apreciar, cap dels experts que han analitzat les explotacions de la pregunta *quina és la seva llengua?* que apareix en les diferents enquestes, s'ha plantejat la investigació en el sentit de caracteritzar cada una de les tres principals comunitats lingüístiques del nostre país. En aquest treball s'intentarà fer-ho amb les dades de l'Enquesta de Condicions de Vida i Hàbits de la Població per a l'àmbit territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona i tot comparant els resultats de les edicions de 1995 i 2006.

Aspectes metodològics

Aquest informe s'ha realitzat a partir de dades de *l'Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona, 1995* i de *l'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2006*. De la primera s'ha fet servir tota la mostra, això és,

5.263 individus; i de la segona, s'ha utilitzat la submostra corresponent a la Regió Metropolitana de Barcelona, amb un total de 5.959 individus. L'error mostral que s'assumeix és del $\pm 1,8\%$, tant per a les dades de 1995 com per les de 2006 (a l'Annex 1 trobareu les fitxes tècniques de totes les edicions de l'enquesta).

A l'hora de fer els creuaments de la variable *llengua d'identificació* provinent de la pregunta del qüestionari *quina és la seva llengua?* s'han eliminat els casos dels enquestats que havien donat una resposta diferent de *català, castellà o ambdues* (29 casos en l'enquesta de 1995 i 301 casos en la de 2006). També s'han eliminat de les taules estadístiques les categories de resposta *no sap/no contesta* de les variables amb què s'ha creuat *llengua d'identificació*, ja que aquesta categoria no aporta cap informació i, a més, podria distorsionar les proporcions de les altres categories.

Tot i que l'ECVHP té una freqüència quinquennal i, per tant, les dues darreres edicions han estat les de 2000 i 2006⁴, en aquest treball s'ha preferit comparar l'enquesta de 2006 amb la de deu anys abans, amb la convicció que deu anys de distància permetrien copsar amb més claredat l'evolució de les característiques de cada grup lingüístic.

Com que l'ECVHP en cada nova edició ha anat incrementant el territori representat, en el present treball, per a l'edició de 2006, s'utilitza la submostra corresponent a la Regió Metropolitana de Barcelona a fi d'ajustar-la a l'àmbit territorial que abastava l'edició de 1995 (a l'Annex 2 es mostra l'evolució territorial de l'ECVHP).

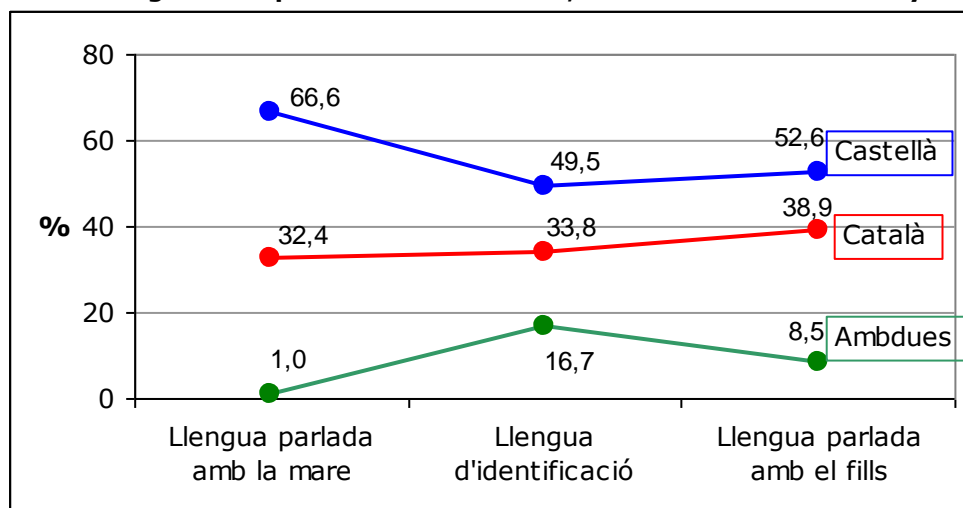
Context de les dades analitzades

Abans de començar les descripcions de cada grup lingüístic, i a fi d'emmarcar aquestes descripcions dins del context general de les proporcions de parlants de cada llengua, es farà referència als percentatges que prenen les variables *Llengua parlada amb la mare*, *Llengua d'identificació* i *Llengua parlada amb els fills* que, vistes d'una manera conjunta, representen una certa evolució *passat>present>futur*.

⁴ L'enquesta corresponent a 2011 es troba, en abril de 2012, en la fase de depuració de les matrius de dades.

De l'observació del Gràfic 1, es pot afirmar que la llengua catalana té una evolució clarament positiva, ja que: 1) hi ha una proporció més gran que s'hi identifica (33,8%), en relació amb la que la parlava amb la seva mare (32,4%), i encara més gran dels qui l'ensenyen als seus fills (38,9%); 2) que una part força important de les persones que parlaven castellà amb la seva mare, s'identifiquen amb ambdues llengües (ben bé el 16%); i 3) una part força rellevant de les persones que s'identifiquen amb ambdues llengües, parlen només en català amb els seus fills.

Gràfic 1. Llengua parlada amb la mare, llengua d'identificació i llengua parlada amb els fills. Regió Metropolitana de Barcelona, 2006. Població de 18 anys i més.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

1. Qui són?

1. Qui són?

En aquest primer capítol es donarà compte de les característiques més bàsiques de cada grup lingüístic: les sociodemogràfiques i les territorials. En primer lloc, les característiques físiques, el sexe i l'edat; així com l'origen dels seus membres i els aspectes relacionats amb les llengües: quines parlen a la llar i quines transmeten. També es farà un repàs als llocs on viuen, tan a nivell de corones metropolitanes com de grandària municipal. Finalment, les característiques dels habitatges on viuen acabaran de pintar el primer esbós dels membres dels diferents grups lingüístics.

1.1. Sexe i edat

El sexe és la primera de les característiques en què es pot dividir qualsevol grup humà. Les dades de la Taula 1 mostren que els tres grups lingüístics que s'estudien aquí es conformen, si fa no fa, de la mateixa manera en relació a la composició per sexes. L'únic destacable és el diferencial de masculinitat del grup *ambdulà* en 2006 per sobre dels altres: el 52,2% són homes enfront del 47,3% del total de la població. Aquesta dada pot estar relacionada amb la major joventut d'aquest grups que es veurà tot seguit (per la major esperança de vida de les dones, les taxes de masculinitat tendeixen a decreixar amb l'edat).

Taula 1. Sexe segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Home	48,4	46,4	47,3	47,2	46,8	46,1	52,2	47,3
Dona	51,6	53,6	52,7	52,8	53,2	53,9	47,8	52,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.950)	(2.789)	(495)	(5.234)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

A l'hora d'analitzar l'edat de cada grup, en primer lloc crida l'atenció la marcada joventut relativa des membres del grup *ambdulà*; aquest grup, en 2006, presentava una mitjana d'edat de 40,7 anys, contra dels 50,6 anys dels membres del grup català i dels 47,7 del grup castellà. Així, entre els *ambdulans*, els grups d'edat amb més efectius són els més joves (18-25, 26-35 i 36-45) contràriament als altres grups, que presenten reparticions força homogènies.

El grup lingüístic català és el més envellit, com correspon a un grup al que no han afectat les migracions: la seva evolució és fruit del moviment natural de població: l'envelliment mitjà d'un any i mig en deu anys és producte de l'augment de l'esperança de vida i de la minva de la natalitat dels anys 80 i 90 del segle passat.

Els membres del grup lingüístic castellà, en 2006, són 2,9 anys més joves de mitjana que els catalans, però són el grup que ha envellit més en deu anys, tot passant de 44,0 anys en 1995 a 47,7 anys en 2006.

Aquest envelliment relativament més ràpid no pot deixar de sorprendre si es té en compte que dels tres grups estudiats, la recent onada migratòria⁵ només pot haver afectat aquest grup i, com és sabut, la població que migra per motius econòmics és sempre més jove que la població d'acollida. Com és, doncs, que la població castellana no ha reduït la mitjana d'edat, ans al contrari?

L'explicació s'ha de buscar en l'augment del nombre d'*ambdulans*. L'augment de població de llengua castellana per la immigració de persones d'Amèrica del Sud s'ha vist compensada per l'increment de població que té les dues llengües com a pròpies; com que aquest transvasament ha estat més important en la població més jove, ha resultat en l'envelliment de la població castellana.

El repàs de les dades de la Taula 2 ho confirma. Pel que fa al nombre absolut de cada grup, el grup castellà ha passat de 2.789 efectius en 1995 a 2.761 en 2006, mentre que l'*ambdulà* ha passat de 495 a 928: clarament l'augment per la immigració castellana ha estat anul·lat per l'augment de la identificació compartida. Pel que fa a les dades relatives, la població castellana dels grups d'edat més joves (18-25 i 26-35) de 1995 que presentaven unes percentatges de 20,0% i 16,6%, al cap de deu anys (grups 26-35 i 36-45 de 2006) anotaven amb uns increments ben minsos: 20,6% i 18,7%. Es troba aquí la població immigrada, majoritàriament d'aquestes edats? S'ha de dir que sí, però que una part de la població jove castellana de 1995, en 2006 apareix entre la població ambdulana: aquests mateixos grups d'edat entre els *ambdulans* han passat de 25,8% i 23,5% en 1995 a 30,8% i 23,8% deu anys més tard.

⁵ Segons Querol i Strubell (2009), que recullen dades de l'Idescat, entre 1997 i 2006 es van instal·lar a Catalunya 747.877 persones procedents de l'estranger.

Com s'ha pogut veure, hi ha una tendència cap transvasament d'efectius del grup castellà cap al grup *ambdulà* (les dades de la Taula 6, *Llengua parlada amb la mare* confirmaran aquest transvasament). Tenint en compte que no sembla probable que el grup català n'hagi de perdre, d'efectius (no n'ha perdut mai, les baixades han estat sempre relatives), quin futur es pot preveure? Continuarà aquesta transició lingüística i molts *ambdulans* (o els seus fills) s'identificaran ja, només, amb el català? O es tendirà cap a un creixement cada vegada més gran dels *ambdulans*, que passarien a ser el grup majoritari?

Taula 2. Edat segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
18-25 anys	15,1	20,0	25,8	18,7	8,9	10,1	14,7	10,5
26-35 anys	15,6	16,6	23,5	16,9	18,5	20,6	30,8	21,6
36-45 anys	15,4	18,1	18,9	17,2	18,5	18,7	23,8	19,5
46-55 anys	16,0	17,4	12,7	16,4	13,6	16,2	11,6	14,6
56-65 anys	16,4	14,7	10,1	14,9	15,2	15,1	9,9	14,3
66 anys o mes	21,5	13,3	9,1	15,9	25,4	19,2	9,2	19,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.789)	(497)	(5.235)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)
Mitjana d'edat (anys)	48,1	44,0	39,2	45,1	50,6	47,7	40,7	47,5

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

1.2. Quin origen familiar tenen?

En primer lloc, a la Taula 3 s'informa sobre el lloc de naixement de les persones que conformen cada grup lingüístic. Així, en 2006, les persones del grup català han nascut majoritàriament a Catalunya, el 94%, i aquesta proporció és pràcticament la mateixa que en 1995.

Pel seu cantó, el grup lingüístic castellà, en 2006, ja assoleix un 38% de persones nascudes a Catalunya, per bé que també amb poca variació respecte a 1995. En aquest cas, l'efecte del moviment natural (cada cop el percentatge de nascuts a Catalunya hauria de ser més gran) ha estat compensat per l'esmentada arribada d'immigrants d'Amèrica del Sud. Just el que no ha passat amb els *ambdulans*, que com que no arriba ningú que s'identifiqui amb ambdues llengües, han vist com augmentava 7 punts en deu anys la proporció dels nascuts a Catalunya; com

veurem a la Taula 4, es tracta dels fills, i fins i tot dels néts, dels immigrants de la resta d'Espanya dels anys 60 i 70 del segle XX.

Taula 3. Lloc de naixement segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Catalunya	93,3	36,8	70,1	61,0	94,0	38,0	77,3	63,5
Fora de Catalunya	6,7	63,2	29,9	39,0	6,0	62,0	22,7	36,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.790)	(495)	(5.234)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

El lloc de naixement del pares (Taula 4) referma la idea que el grup *ambdulà* és una evolució del grup castellà més que del català. Així, en 2006, el 56,6% dels *ambdulans* tenia tots dos pares nascuts fora de Catalunya, el 25,8% tenia un dels progenitors nascut a fora, i només el 17,6% els tenia tots dos nascuts a Catalunya. D'altra banda, les proporcions dels grups català i castellà, permeten intuir una tendència favorable al català en les discontinuïtats lingüístiques intergeneracionals: mentre que el 86,5% del col·lectiu castellà té els dos pares nascuts a fora de Catalunya, "només" el 67,1% de la població que s'identifica amb el català té els dos pares nats a Catalunya; d'això es desprèn (exceptuant els pocs casos d'immigració valenciana i balear) que hi ha hagut una certa transmissió del català en llars castellanoparlants, en aquest cas sense passar per l'estadi intermedi de l'*ambdulanisme*. Finalment, cal esmentar que en deu anys, aquestes proporcions han variat ben poc.

Taula 4. Lloc de naixement dels pares segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Tots dos a Catalunya	65,7	4,6	18,2	28,7	67,1	4,5	17,6	27,9
Tots dos a fora de Catalunya	15,6	88,0	58,9	58,2	14,0	86,5	56,6	57,0
Un a Catalunya i l'altre a fora	18,6	7,4	22,9	13,0	18,9	9,0	25,8	15,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.776)	(494)	(5.219)	(1.870)	(2.735)	(921)	(5.526)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

1.3. Quina llengua parlen?

Quan es considera l'ús lingüístic (Taula 5) que fa cada grup lingüístic (d'identificació, cal recordar-ho) es pot observar alguna contradicció, la que va de dels desitjos, de les voluntats (dels sentiments, al capdavant) als fets. La gran majoria de persones que s'identifiquen amb el castellà, a casa seva parlen castellà: el 94,7% en 2006; la gran majoria dels qui s'identifiquen amb el català (en menor proporció, però) a casa seva parlen català: el 87,4% en 2006; i la gran majoria dels qui es consideren *ambdulans*, a casa seva parlen... castellà: el 54,1% en 2006.

Les diferències entre els membres dels grups castellà i català, força probablement, són degudes a les parelles mixtes: el membre català sempre pot parlar castellà, en canvi, el membre castellà no sempre pot parlar català. D'altra banda, que el 54,1% dels *ambdulans* parli castellà a casa seva enfront del 14,3% que ho fa en català, explica la condició d'aquest grup: l'origen castellanoparlant i la voluntat d'acostar-se al grup de referència⁶: mentrestant, a casa, l'arrel pot més que les branques. Aquesta voluntat s'expressarà més clarament en quan es tracti de decidir quina llengua es transmet als fills (Taula 7): tots el grups lingüístics tenen ben present quina és la llengua del grup de referència.

Taula 5. Llengua parlada a la llar segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Català	90,3	0,9	10,5	34,6	87,4	1,1	14,3	31,7
Castellà	4,5	96,6	49,7	58,3	5,0	94,7	54,1	58,3
Ambdues	5,1	2,3	39,8	7,0	7,4	3,5	31,4	9,5
Una altra llengua	0,1	0,2	0,0	0,1	0,2	0,7	0,2	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.812)	(2.655)	(477)	(4.944)	(1.689)	(2.574)	(870)	(5.133)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

La variable *llengua parlada amb la mare* permet identificar la llengua d'origen de les persones; el seu creuament amb la llengua d'identificació permetrà avaluar la dimensió i la direcció dels canvis lingüístics que han tingut lloc. Com es pot apreciar a la Taula 6, la tendència és favorable al català. En els casos en què s'ha produït un canvi lingüístic, ha estat del castellà al català: 13,3% en 1995 i 14,3% en 2006; i, si

⁶ Segons Querol (2009b): "El grup de referència és el grup al qual tendeix a pertànyer l'individu. És el grup al qual aspirem i constitueix un ideal per a nosaltres. En prenem el comportament com la nostra norma de conducta, com a nivell d'aspiració i autoapreciació."

més no, del castellà a ambdues llengües: en 2006, la llengua materna de la gran majoria (78,3%) dels *ambdulans* és el castellà. En canvi lingüístic en sentit invers és pràcticament inexistent.

Si la que parlaven amb els pares és diferent de la llengua amb què s'identifiquen, el canvi lingüístic s'ha produït per voluntat autònoma de l'individu, no per inducció paterna. Amb l'anàlisi de la llengua parlada amb els fills (Taula 7) veurem fins a quin punt hi ha canvi propiciat pels progenitors.

Taula 6. Llengua parlada amb la mare segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Català	85,8	1,0	18,8	34,2	84,4	0,9	18,3	32,1
Castellà	13,3	97,3	73,3	63,8	14,3	97,0	78,3	65,9
Ambdues	0,7	0,3	6,7	1,0	1,3	0,2	2,7	1,0
Una altra llengua	0,2	1,4	1,2	1,0	0,0	1,9	0,6	1,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.948)	(2.788)	(494)	(5.230)	(1.885)	(2.758)	(928)	(5.571)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Així, es pot constatar que, força majoritàriament, els membres de cada grup lingüístic transmeten la seva llengua als seus fills; cal esmentar, però un lleuger augment de la proporció de membres del grup castellà que transmeten el català o ambdues llengües entre 1995 i 2006. Pel que fa als *ambdulans*, les proporcions van a terços: un terç transmet el català, un terç el castellà, i un terç ambdues llengües; però, a més, tot seguint la tendència favorable al català, en relació a deu anys abans ha augmentat la part que transmet el català i ha baixat la que transmet el castellà.

A la vista de les dades d'aquesta taula i les de l'anterior, es fa evident que força persones que prenen (que han pres) la decisió de canviar de llengua, ho han fet perquè els seus pares ja els han transmès la nova llengua. Però la part més important ho han fet obviant el que els han ensenyat els seus pares. Es podria tractar de més o menys del triple: el 3,4% (95 individus) dels castellans que transmet el català, pel major valor absolut d'aquest grup, representen un 5% en el grup català, que s'ha de comparar amb el 14,3% de persones del grup lingüístic català que parlaven castellà amb la seva mare (Taula 6).

Com es veu, la part més important del canvi lingüístic és producte d'una decisió personal. Com que aquest canvi és pràcticament unidireccional, es pot pensar com Querol i Strubell (2009, p. 56) que l'adopció del català està més relacionada amb la representació d'aquesta llengua, amb el desig de pujar a l'ascensor social i de fer-se del grup que disposa en majors proporcions del capital cultural, del capital econòmic i del capital social, com es podrà comprovar en els propers capítols.

Taula 7. Llengua parlada amb els fills segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Català	94,3	2,3	27,1	38,7	94,9	3,4	32,7	38,8
Castellà	2,8	94,2	38,5	55,4	2,9	90,8	33,6	52,6
Ambdues	2,9	3,4	34,1	5,8	2,1	5,6	33,6	8,5
Una altra llengua	0,1	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.948)	(2.788)	(494)	(5.230)	(1.885)	(2.758)	(928)	(5.571)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Si hi ha algun aspecte de la llengua catalana sobre el qual tots els estudis estan d'acord, és en l'avenç del seu coneixement. Les dades de la Taula 8 són prou eloqüents. Tots els grups lingüístics han vist augmentar els percentatges dels qui el parlen i l'escriuen d'una manera molt significativa: 16 punts els catalans i 20 punts els *ambdulans*. Entre els castellans, la immigració ha hagut de frenar l'avenç, ja que la proporció de persones amb la màxima competència "només" ha augmentat 7 punts i la dels que no l'entenen només ha baixat un punt.

Amb l'aturada de la immigració deguda a la crisi econòmica, el sistema educatiu i el temps faran que la gran majoria de persones parlin i escriguin el català, siguin del grup lingüístic que siguin.

Taula 8. Nivell de coneixement del català segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
El parla i l'escriu	63,0	22,4	51,9	40,3	79,2	29,1	72,7	53,3
El parla pero no l'escriu	37,0	21,0	47,9	29,5	20,8	20,8	27,2	21,9
L'entén pero no el parla	0,1	49,6	0,2	26,5	0,0	44,1	0,1	21,9
No l'entén	0,0	7,1	0,0	3,8	0,0	6,1	0,0	3,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.787)	(495)	(5.231)	(1.887)	(2.759)	(928)	(5.574)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

1.4. On viuen

La distribució de les persones en el territori és fruit, principalment, de les migracions. L'onada migratòria dels anys 60 i 70 el segle passat amb persones provinents de la resta de l'Estat espanyol explica la distribució dels grups castellà i *ambdulà* a la RMB (municipis de la primera corona metropolitana, amb major presència com més a prop de Barcelona); mentre que les migracions residencials dels darrers anys han acabat de conformar la distribució de cada grup en el territori.

De l'observació de la Taula 9 es desprèn, a grans trets, que en deu anys s'ha produït un important transvasament de població de Barcelona cap a la segona corona metropolitana: la capital ha perdut deu punts percentuals, els mateixos que ha guanyat la corona exterior (en realitat el transvasament potser no ha estat tan accentuat com apareix en aquestes dades, ja que bona part de la població que ha quedat exclosa d'aquest estudi perquè es van identificar amb altres llengües resideix a Barcelona).

Així, la població de llengua catalana, en aquests deu anys, ha seguit la pauta general i ha arribat a tenir més representants a la segona corona que a Barcelona; d'aquest col·lectiu també és remarcable la baixa presència a la primera corona.

Com és sabut, el principal gruix de la immigració espanyola dels anys 60 i 70 es va instal·lar a Barcelona i a la Primera corona, com es reflecteix prou bé a les dades de 1995 en què la segona corona representa tan sols el 25% dels grups castellà i *ambdulà*. Les condicions del mercat residencial han fet la resta per deixar una distribució, en 2006, en què Barcelona i la primera corona perden 5 punts cadascuna entre el grup castellà, mentre que la segona en guanya deu. Per la seva banda, les proporcions d'*ambdulans* que resideixen a la primera i la segona corones han crescut considerablement: es tracta de fills dels immigrants dels anys 60 i 70, una part dels quals encara viu amb els pares, i una altra part que han format noves llars, però han hagut de buscar una oferta que satisfés les seves expectatives cada cop més lluny del centre metropolità.

Taula 9. Lloc de residència (corones) segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Barcelona	47,7	33,5	45,7	40,0	40,1	29,2	23,2	31,9
Primera corona	16,7	40,0	29,1	30,3	15,1	34,8	39,2	28,9
Segona corona	35,5	26,5	25,1	29,7	44,8	35,9	37,6	39,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.950)	(2.790)	(494)	(5.234)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Si s'augmenta un grau l'escala d'anàlisi i s'observa la distribució dels grups lingüístics per comarques (Taula 10⁷), s'aprecia que la part més important de cada grup resideix en el Barcelonès (la comparació d'aquesta taula amb l'anterior, fa pensar, però, que la proporció més elevada de membres del grup català es trobava en el municipi de Barcelona, i la del grup castellà en la resta de municipis de la comarca). També és remarcable la baixa presència relativa d'*ambdulans* al Barcelonès i, en aquest mateix grup, el diferent comportament de les comarques del Baix Llobregat (10 punts per sobre de la mitjana) i del Vallès Occidental (6 punts per sota de la mitjana). Probablement troben en la primera comarca una sortida més "fàcil", ja que no han de travessar cap serralada, amb major facilitat de comunicació amb els seus llocs de treball i amb les seves famílies d'origen.

Taula 10. Lloc de residència (comarca) segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Alt Penedès					7,9	2,3	5,2	4,7
Baix Llobregat					9,5	16,0	26,1	15,5
Barcelonès					45,3	46,0	36,0	44,1
Garraf					4,6	3,3	9,3	4,7
Maresme					10,8	6,7	8,4	8,4
Vallès Occidental					14,3	18,8	9,9	15,8
Vallès Oriental					7,7	7,0	5,2	6,9
Total					100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral					(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

Si en 1995 la gran ciutat, Barcelona, aplegava gairebé la meitat de la població dels grups lingüístics català i *ambdulà*, i un terç del grup castellà, en 2006 només és clarament majoritària entre el grup català. Les persones del grup castellà es

⁷ Malauradament no es poden presentar les dades de 1995 perquè en aquella edició de l'enquesta la mostra de les comarques de l'Alt Penedès i del Garraf no era significativa.

distribueixen força equitativament entre els diferents tipus de municipis, havent crescut especialment la part que resideixen en municipis mitjans/grans (entre 50.000 i 100.000 habitants).

La proporció de persones del grup *ambdulà* que viu en municipis mitjans/petits (de 10.000 a 50.000 habitants) s'ha doblat en deu anys, i aquest grup de municipis han arribat a ser els que apleguen un major nombre de persones d'aquest grup lingüístic; un cop més, la referència a les lleis del mercat immobiliari és obligatòria. D'altra banda, això fa pensar si un canvi de domicili, que suposa un canvi de municipi, no pot comportar un canvi en la identitat lingüística de les persones. Aquests joves de famílies castellanoparlants que es traslladen de Barcelona o ciutats grans de la primera corona a municipis més petits (que tenen majors proporcions de catalonoparlants), que es troben amb major quantitat de veïns catalonoparlants, que potser han pujat d'estatus perquè han passat de viure en un pis a tenir una casa adossada, pot ser que se sentin tirant cap amunt amb l'ascensor social i es declarin, tot volent-se acostar al seu grup de referència, *ambdulans*.

Taula 11. Lloc de residència (grandària municipal) segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Menys de 2.000 hab.	2,3	0,3	0,4	1,1	3,4	0,6	0,5	1,5
De 2.000 a 9.999 hab.	9,4	4,3	3,2	6,1	11,6	5,7	8,9	8,2
De 10.000 a 49.999 hab.	18,0	21,4	15,6	19,6	21,4	21,3	30,5	22,8
De 50.000 a 99.999 hab.	5,6	10,3	7,5	8,3	9,8	16,6	17,8	14,5
De 100.000 a 999.999 hab.	16,9	30,2	27,5	25,0	13,8	26,5	19,1	21,0
Barcelona	47,7	33,5	45,7	40,0	40,1	29,2	23,2	31,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.789)	(497)	(5.235)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Tot el que s'ha dit fins ara en relació a l'efecte que tenen les migracions i els canvis residencials en la distribució dels grups lingüístics sobre el territori es reflecteix perfectament en la Taula 12. La població del grup lingüístic castellà és la que té menor proporció de persones nascudes al mateix municipi, i no podria ser d'altra manera, ja que hem vist com la gran majoria havia nascut fora de Catalunya (62,0%, Taula 3) tot reflectint l'onada migratòria dels anys 60 i 70; per altra banda, l'extraordinari creixement en deu anys del percentatge de persones d'aquest grup

que fa menys de deu anys que viu al municipi (del 7,2% es passa al 23,5%), dóna notícia de la recent onada migratòria de l'altra banda de l'Atlàntic.

Pel seu cantó, la població *ambdulana* presenta majors proporcions de nascuts al mateix municipi (són persones força més joves) i igual percentatge d'arribada recent (23,5%): es tracta dels canvis residencials per la formació de noves llars que, com s'ha vist suara, força vegades comporta canvis de municipi a la recerca de metres quadrats més assequibles.

Finalment, el grup català és el que presenta proporcions més elevades de persones que no s'han mogut mai del mateix municipi, tot i que en deu anys aquesta proporció ha baixat, tot passant del 62,7% al 55,3%. Per a ells, també, el canvi de residència es troba associat al canvi de municipi.

Taula 12. Temps que fa que viu al municipi segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Hi ha nascut	62,7	27,7	50,4	42,9	55,3	22,9	43,8	37,3
Menys de 10 anys	6,0	7,2	10,5	7,1	13,5	23,5	23,5	20,1
Més de 10 anys	31,3	65,1	39,1	50,1	31,2	53,6	32,7	42,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.946)	(2.788)	(494)	(5.228)	(1.883)	(2.757)	(927)	(5.567)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Els tipus d'habitatge (Taula 13) i la seva superfície (Taula 14) podrien haver estat incorporats a l'apartat econòmic (Capítol 3), ja que són indicadors del capital econòmic de què disposen dels persones de cada grup; i poden així proporcionar alguna pista sobre quin és el grup de referència.

Pel que fa al tipus d'habitatge, val a dir que la gran majoria de persones viu en pisos, i que l'evolució de tots el grups ha estat la de perdre habitants de pisos i guanyar-ne de cases. Els del grup català ho han fet en major proporció que els altres grups lingüístics, i d'això es desprèn que la seva proporció dels qui viuen en cases sigui més gran; gairebé doblen els castellans (28,4% contra 15,6%) i treuen deu punts percentuals als *ambdulans*

Taula 13. Tipus d'habitatge segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Pis	73,1	90,4	86,8	83,6	69,3	84,2	81,1	78,7
Casa unifamiliar entremetgera o adossada	20,3	6,6	8,1	11,8	19,4	10,0	13,0	13,7
Casa unifamiliar aïllada	5,2	2,5	4,0	3,7	9,1	5,6	5,6	6,8
Un altre tipus d'habitatge	1,3	0,6	1,0	0,9	2,1	0,2	0,2	0,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.789)	(494)	(5.232)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

El desafortat creixement de consum de sòl que ha tingut lloc en aquesta darrera dècada, amb canvis residencials cap a llocs més allunyats dels centres per obtenir més metres quadrats amb els mateixos diners (amb els mateixos deutes) queda demostrat en la Taula 14, que presenta la superfície dels habitatges on viuen les persones de cada grup lingüístic. Només cal veure com han crescut en tots els grups els percentatges de persones que viuen en habitatges de més de 100 metres quadrats, i com han baixat els dels qui viuen en pisos més petits.

Per veure quin és el grup que gaudeix de millors condicions residencials (si s'assumeix que disposar de més metres és estar millor) cal fixar-se com el percentatge de persones del grup català que viu en habitatges de més de 100 metres dobla el del grup castellà: el 39,4% enfront del 19,6%, en 2006; mentre que els *ambdulans* que viuen en aquests habitatges són el 27,0%.

A la vista de les dades de les dues darreres taules, una primera constatació quant a les condicions de vida: els *ambdulans* es troben a mig camí entre el grup català i el castellà; com que les seves arrels es troben en aquest darrer grup, en són una evolució.

Taula 14. Superfície de l'habitatge segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Menys de 50 m ²	3,5	6,3	4,6	5,1	2,6	3,6	2,9	3,1
De 51 a 70 m ²	17,3	37,9	25,5	29,2	17,7	30,7	23,4	25,1
De 71 a 100 m ²	44,5	42,9	48,4	44,0	40,2	46,2	46,6	44,2
De 101 a 130 m ²	17,6	7,9	13,1	11,9	17,9	10,8	13,2	13,6
Més de 130 m ²	17,2	4,9	8,4	9,7	21,5	8,8	13,8	13,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.789)	(494)	(5.232)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

2. Quin nivell cultural tenen?

2. Quin nivell cultural tenen?

Segons Pierre Bourdieu (1988) qui té el capital té el poder; la piràmide social és una estructura de poder en què els individus es troben més amunt o més avall en funció del capital de què disposen. Però el capital no es té només en forma monetària o de béns (capital econòmic), també es pot tenir en forma de capital cultural i de capital social. En aquest capítol s'analitzarà la situació de cada grup lingüístic en relació a els tres formes del capital cultural: la forma institucionalitzada (nivell d'estudis acabats), la forma objectivada (nombre de llibres a la llar) i la forma incorporada o *habitus* (freqüència de lectura de llibres). Una anàlisi dels diaris més llegits per cada grup clourà aquest capítol.

2.1. Què han estudiat?

El nivell d'estudis acabats dels individus representa la forma institucionalitzada del seu capital cultural: a major nivell d'estudis, major capacitat de pujar (o de mantenir-se) en l'escala social.

A la Taula 15 es pot apreciar com en els darrers deu anys, a la societat catalana s'ha produït un avenç inqüestionable quant a capital social institucionalitzat: tots els grups lingüístics han doblat el percentatge de persones amb estudis universitaris. Un grup lingüístic, el català, partia amb avantatge i l'ha mantingut: en 2006, la proporció de persones d'aquest grup amb estudis universitaris és del 28,0%, enfront del 12,4% del grup castellà, i del 24,7% del grup *ambdulà*. Com ja s'ha donat a entendre anteriorment, la voluntat d'aquest grup per adquirir capital de tot tipus és més intensa que en els altres; molt probablement, l'adquisició de la llengua catalana forma part, també, d'aquesta voluntat.

Taula 15. Nivell d'estudis acabats segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Sense estudis	11,6	26,5	9,5	19,3	5,8	15,7	4,4	10,5
Primaris	36,7	42,5	39,0	40,0	29,9	41,7	28,9	35,5
Secundaris	36,6	25,0	37,8	30,5	36,2	30,3	42,0	34,3
Universitaris	15,1	6,1	13,7	10,2	28,0	12,4	24,7	19,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.789)	(495)	(5.233)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

2.2. Quins hàbits de lectura tenen?

Una altra forma de capital cultural és l'objectivada: la tinença de llibres, de quadres, de discs, etc. Els llibres tenen un valor en tant que objectes i en tant que transmissors de coneixement, això és, de més capital cultural.

La Taula 16 mostra com malgrat l'extraordinari augment del capital cultural institucionalitzat que s'ha vist anteriorment, la tinença de l'objecte de transmissió cultural per excel·lència, ha disminuït. La proporció de persones que viuen en llars amb menys de 25 llibres ha augmentat en tots els grups lingüístics, i la dels que ho fan en llars amb més de 500 llibres ha baixat. Fins a quin punt la irrupció de les noves tecnologies tenen la culpa d'aquesta pèrdua?

Com en la majoria dels indicadors, els membres del grup lingüístic català són els que estan més ben proveïts d'aquest tipus de capital. En 2006, el 59% d'aquest grup vivia en llars amb més de 100 llibres, mentre que entre grup castellà, aquesta proporció era del 30,2% i en l'*ambdulà* del 48,9%. Cal remarcar la davallada notable dels *ambdulans* que viuen en llars amb més de 500 llibres, que han passat del 18,9% en 1995, al 9,2% en 2006. Una explicació es pot trobar, en primer lloc, en l'augment en nombre absolut d'aquest grup, per la incorporació de persones més joves, moltes d'elles provinents de famílies amb escassos estocs de capital; i en segon lloc, en què, justament per la seva major joventut, les noves tecnologies hi han incidit amb més força.

Taula 16. Nombre de llibres a la llar segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Menys de 25	7,9	23,6	7,5	16,3	9,5	29,1	11,8	19,6
De 25 a 100	28,9	42,0	33,6	36,4	31,5	40,7	41,3	37,7
De 100 a 500	42,3	27,1	39,9	33,9	39,9	23,2	37,7	31,2
Més de 500	20,9	7,3	18,9	13,4	19,1	7,0	9,2	11,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.928)	(2.780)	(491)	(5.199)	(1.856)	(2.732)	(924)	(5.512)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

El tercer element del capital cultural descrit per Bourdieu és el que les persones ja porten incorporat per haver nascut en una família determinada, es tracta de l'*habitus*⁸. I res més escaient per mesurar aquesta forma de capital cultural que l'hàbit de la lectura de llibres.

A les dades de la Taula 17 es pot observar que la tendència principal és a l'augment dels percentatges de persones que llegeixen llibres molt sovint. Entre les persones que s'identifiquen amb la llengua catalana, la proporció dels qui ho fan cada dia o alguns dies a la setmana ha augmentat cinc punts en deu anys, fins arribar a representar la meitat (49,3%) d'aquest grup en 2006. Les persones del grup lingüístic castellà que ho fan amb major freqüència, també han crescut, però arriben, en 2006, tan sols a un terç del total. L'estrat social de les persones que van haver de migrar en els anys 60 i 70 (bàsicament el més baix), no és el mateix que el de la societat d'acollida, en què hi estan representats tots els grups de la piràmide; per tant, els diferents *habitus* entre el grup lingüístic català i el castellà responen a aquesta diferència social (heterogènia els uns, homogènia els altres).

L'únic grup lingüístic que ha vist créixer el percentatge de membres que llegeixen llibres cada dia, o alguns dies a la setmana, és el dels *ambdulans*. En 1995, els lectors molt freqüents d'aquest grup superaven relativament els del grup català; però en 2006 han disminuït uns 5 punts per situar-se en el 44,4% del total. Aquest fet referma el que s'apuntava anteriorment sobre l'augment absolut d'aquest col·lectiu.

⁸ Segons Bourdieu (1988, p. 100), les persones incorporen internament la classe social de pertinença —així com l'educació rebuda— en forma d'esquemes mentals de percepció, d'apreciació i d'acció (hàbits).

Taula 17. Freqüència de lectura de llibres segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Cada dia	27,7	16,5	29,9	21,9	28,7	18,8	25,6	23,3
Alguns dies a la setmana	16,7	13,2	19,4	15,1	20,6	13,7	18,8	16,9
Un dia a la setmana	3,5	2,6	3,2	3,0	3,0	4,3	5,6	4,1
De tant en tant	29,3	28,1	25,7	28,3	26,8	24,9	28,6	26,1
Mai o gairebe mai	20,4	32,5	20,8	26,9	18,3	31,9	19,9	25,3
Te problemes funcionals o no sap llegir	2,3	7,2	1,0	4,8	2,6	6,3	1,5	4,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.948)	(2.790)	(495)	(5.233)	(1.883)	(2.757)	(928)	(5.568)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Saber quin diari llegeixen els individus pot oferir una bona informació sobre el seu tarannà cultural, fins i tot sobre la seva ideologia. A la Taula 18 es presenten les dades del diaris més llegits pels diferents grups lingüístics la setmana anterior a la realització de l'enquesta. En aquest cas s'obviarà la comparació entre les dues edicions de l'enquesta, ja que la irrupció en 2006 de la premsa gratuïta i de l'edició en català del Periódico la fan molt difícil.

El diari més llegit en 2006 per una proporció més gran de persones del grup català és La Vanguardia , amb el 26,7%, seguits del qui llegeixen la versió catalana del Periódico amb el 19,9%. En aquest grup es pot constatar com, malgrat que s'identifiquen amb la llengua catalana, la proporció dels qui llegeixen premsa en castellà és més elevada (El País+La Vanguardia+El Periódico en castellà+altres diaris estatals=40%; El Periódico en català+Avui+diaris comarcals=30%). Aquest fet pot estar relacionat amb l'hàbit de llegir premsa en castellà, desenvolupat obligatòriament durant molts anys, juntament amb la capacitat de llegir normalment en ambdues llengües, que fa que puguin triar el diari que més els agrada, amb independència de la llengua en què està escrit.

Pel que fa als membres del grup lingüístic castellà, s'observa que el percentatge majoritari no llegeix cap diari ,(25,9%), mentre que en segon lloc es troba la premsa gratuïta (23,0%), una vegada més es confirma que es tracta del grup amb l'estoc més baix de capital cultural, com correspon a una població que va haver d'allunyar-se de casa seva, nord enllà.

El percentatge de població *ambdulana* que llegeix cada un dels diaris es troba a mig camí entre els de la població del grup català i els de la població del grup castellà, en qualsevol cas, més propers als d'aquest darrer grup. Hi ha dues excepcions a aquesta situació intermèdia que diu força de la posició ideològica d'aquest grup: són el grup en què el diari El País té una proporció més gran de lectors, així com també El Periódico en castellà. El fet que el 18,2% llegeixi El Periódico en castellà, enfront del 8,2% que ho fa en català, confirma el que s'ha vist en Capítol 1 en relació a la llengua parlada a la llar.

Taula 18. Diari més llegit la darrera setmana segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Cap	17,8	33,1	17,5	25,8	13,2	25,9	16,7	19,9
El País	4,6	5,9	8,0	5,6	5,0	5,5	7,3	5,6
La Vanguardia	28,8	18,3	27,8	23,2	26,7	14,8	20,1	19,8
El Periodico	30,4	31,4	35,3	31,4	5,6	14,4	18,2	12,0
El Periódico (edició en català)	0,0	0,0	0,0	0,0	19,9	2,8	7,3	9,4
Avui	11,6	0,4	2,1	4,8	6,4	0,4	1,1	2,6
Diaris d'informació esportiva	4,4	7,0	5,2	5,8	3,5	6,2	5,9	5,2
Altres diaris estatals	2,5	4,0	4,1	3,5	3,0	4,0	2,8	3,4
Diaris comarcals	0,0	0,0	0,0	0,0	4,0	3,2	2,1	3,3
Diaris d'informació general gratuïts (20 minuts, Metro, ADN)	0,0	0,0	0,0	0,0	12,8	23,0	18,6	18,7
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.878)	(2.564)	(485)	(4.927)	(1.837)	(2.578)	(909)	(5.324)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

3. Com es guanyen la vida?

3. Com es guanyen la vida?

El flux d'ingressos monetaris és el principal indicador per mesurar el capital econòmic dels individus. En aquest capítol es veuran les diferències entre els ingressos dels membres dels tres grups lingüístics. Abans d'analitzar aquests ingressos, però, es catografiaran les rutes que han seguit els membres de cada grup per arribar a la seva obtenció: com es relacionen amb l'activitat laboral, en quins sectors econòmics tendeixen a treballar, quines categories professionals assoleixen en les seves feines i quins orígens tenen els seus ingressos.

3.1. De què treballen?

Un cop d'ull a la relació del membres dels grups lingüístics amb l'activitat laboral pot ser un bon punt per encetar l'anàlisi de la seva relació amb el capital econòmic.

El primer que reflecteix la Taula 19, i la major part de les taules d'aquest capítol econòmic, és el diferent moment del cicle econòmic en què van tenir lloc les dues edicions de l'enquesta que s'estudien: en 1995 s'estava començant a sortir de la recessió de 1992-93, i en 2006, la situació econòmica general es trobava al capdamunt, molt a prop del pic de 2007 anterior al daltabaix.

La taula reflecteix, en tots el grups, importants augments de l'ocupació, i descensos de l'atur i de les situacions d'inactivitat, a excepció de la jubilació, que creix lleugerament. D'altra banda, també es constata que les proporcions de les diferents situacions en relació a l'activitat de cada grup es troben força afectades per la seva estructura per edats.

Així, el grup lingüístic català, el més envellit, és el que presenta un percentatge més elevat de persones jubilades, el 22,8% en 2006; mentre que entre els *ambdulans*, el grup més jove, es troba 15 punts per sobre dels altres en relació a la població activa (ocupats+aturats). El grup lingüístic castellà destaca per l'important creixement en població ocupada (en 1995 es trobava 3 punts per sota del grup català, i en 2006 els percentatges s'han igualat en el 54,3%), en què la incorporació de la nova immigració hi té una certa incidència; i també destaca pel notable

creixement del percentatge de població jubilada, com a conseqüència de l'arribada a l'edat de jubilació del principal gruix de les persones arribades de la resta d'Espanya en la segona meitat del segle XX (persones que entre 1965 i 1975 tenien entre 25 i 35 anys). D'altra banda, el grup castellà és el que presenta un percentatge més elevat de població (en aquest cas dones) dedicada a les tasques de la llar, és a dir, sense ingressos econòmics, fet que incidirà directament, com es veurà, en la mitjana d'ingressos d'aquest grup: en la seva disposició de capital econòmic.

Taula 19. Relació amb l'activitat segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Ocupat/da	44,7	41,6	51,1	43,7	54,3	54,3	69,6	56,9
Desocupat/da	8,0	12,4	13,9	10,9	3,1	5,1	5,6	4,5
Jubilat/da	22,2	12,9	10,7	16,1	22,8	16,0	10,0	17,3
Estudiant	6,6	6,0	9,3	6,5	3,7	3,2	5,1	3,7
Feines de la llar	14,6	21,9	12,1	18,3	12,5	16,6	7,0	13,6
Altres situacions d'inactivitat	3,9	5,2	2,8	4,5	3,6	4,7	2,7	4,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.949)	(2.790)	(495)	(5.234)	(1.887)	(2.761)	(928)	(5.576)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Del repàs dels sectors d'activitat (Taula 20) en què es troba ocupada la població, es pot apreciar que en aquests darrers deu anys hi ha hagut un important transvasament relatiu de població ocupada en la indústria cap a la construcció (fenomen molt relacionat amb els moviments residencials centrífugs que s'han vist anteriorment, apartat 1.4.), i un manteniment de la part d'ocupats en els serveis. En qualsevol cas, però, no tots els grups lingüístics s'han comportat de la mateixa manera.

En el grup català, l'ocupació relativa perduda per la indústria, la guanya, principalment, el sector serveis, tot esdevenint, en 2006, el grup amb un percentatge més elevat en aquest sector. Aquest fet, en principi, no hauria de comportar cap avantatge en termes de capital econòmic, ja que es tracta del sector amb major polarització de salaris.

El grup castellà destaca per sobre dels altres pel percentatge d'ocupats en la construcció (13,1% en 2006), un sector que permet un considerable flux d'entrada

de capital econòmic, però que comportarà una feblesa futura en desinflar-se la bombolla immobiliària.

El grup *ambdulà*, pel seu cantó, presenta percentatges intermedis entre el català i el castellà, excepte en el sector industrial. Aquest sector, en 2006, és demandant de mà d'obra cada cop més qualificada i que, per tant, està més ben remunerada, fet que tindrà el seu reflex a l'hora de comptabilitzar els ingressos.

En qualsevol cas, però, el sector d'activitat pren una importància relativa a l'hora de considerar les desigualtats en capital econòmic. Els membres del grup lingüístic català amb major estoc de capital cultural (com s'ha vist), i major estoc de capital social (com es veurà), es troben en millor posició per accedir als millors llocs de treball, (Taula 21) dels quals obtindran remuneracions més elevades (Taula 23).

Taula 20. Sector d'activitat segons la llengua d'identificació*. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Agricultura	1,4	0,2	0,4	0,7	1,5	0,3	0,3	0,7
Indústria	29,0	32,9	30,7	31,2	23,1	25,5	27,4	25,1
Construcció	3,2	6,0	3,6	4,7	4,2	13,1	7,8	9,1
Serveis	66,4	61,0	65,3	63,5	71,2	61,1	64,5	65,1
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(869)	(1.158)	(251)	(2.278)	(1.018)	(1.485)	(645)	(3.148)

*Submostra formada per la població ocupada

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Fins ara s'ha vist en quina situació en relació a l'activitat es trobaven els membres dels diferents grups lingüístics, així com en quin sector treballaven; amb el creuament per la categoria professional⁹ es veurà el lloc que ocupen dins el món laboral

⁹ Aquesta variable s'ha construït a partir de la pregunta: "Quina és o era la seva categoria professional (Es refereix a la seva categoria actual o a la que tenien a la darrera feina)?" Les respostes s'han agrupat de la següent manera. Categories professionals **baixes**: obrers qualificats o no qualificats, treballadors no tècnics dels serveis o treballadors agraris. Categories professionals **mitjanes**: contramestres i capatassos, administratius, comercials, tècnics mitjans i autònoms. Categories professionals **altes** a tècnics superiors, directors o gerents d'empreses o empresaris amb assalariats. Les categories "Forces armades" "No classificables" i "no ha treballat mai" no s'inclouen en l'anàlisi.

En primer lloc, a la Taula 21 es constata una tendència general que fa que cada cop hi hagi més treballadors ocupats en la banda alta de l'espectre i cada cop menys a la banda baixa. Ara bé, aquesta tendència general no actua d'una manera lineal en els tres grups, ans ho fa selectivament. El grup català, que en 1995 ja era el que presentava un percentatge de membres de categoria professional baixa més baix (40,1%), és el que l'ha retallat més, fins al 32,7% en 2006; mentre que aquesta mateixa categoria en el grup castellà només ha baixat 2 punts en 10 anys, i en el grup *ambdulà* s'ha mantingut igual.

Com que les categories altes han augmentat en tots tres grups lingüístics, el resultat és que el percentatge de membres dels grups castellà i *ambdulà* ocupats en categories mitjanes ha baixat. Aquesta disminució de les categories mitjanes comporta una polarització, un augment de les desigualtats internes en aquests dos grups. La causa s'ha de buscar, en tots dos grups, en l'arribada de nous membres. En el grup castellà, ha estat l'arribada de nous efectius procedents d'Amèrica del Sud, que han trobat feina en les categories professionals més baixes (qui sap si sense aquesta arribada el grup lingüístic català hagués pogut reduir tan dràsticament la proporció de membres en categories baixes); i en el grup *ambdulà* ha estat el creixement per transvasament d'antics membres del grup castellà, especialment d'entre els més joves, que es troben ocupats com a obrers qualificats o com a treballadors dels serveis no qualificats.

En qualsevol cas, els membres del grup català han sabut capitalitzar la seva millor posició quant a capital cultural i quant a capital social per situar-se en els llocs més privilegiats del mercat laboral, fet que redunda en una situació de privilegi quant a capital econòmic i que farà que sigui vist, aquest grup, com el de referència.

Taula 21. Categoria professional segons la llengua d'identificació*. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Baixa	40,1	65,4	44,9	53,8	32,7	63,3	44,5	49,7
Mitjana	47,6	30,6	45,6	38,6	47,9	28,9	41,4	37,5
Alta	12,2	3,9	9,6	7,7	19,4	7,8	14,2	12,8
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.789)	(2.438)	(450)	(4.677)	(1.765)	(2.533)	(875)	(5.173)

*Submostra formada per la població que ha treballat alguna vegada

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

3.2. Quant guanyen?

L'origen dels ingressos dels membres de cada grup depèn directament de la seva relació amb l'activitat i, tot i que pugui semblar un factor determinant quant a la quantitat dels ingressos, sempre es troben matisats per la categoria professional que s'ha vist suara.

De les dades de la Taula 22 sobresurten dues qüestions generals que estan associades als diferents moments del cicle de les dues edicions de l'enquesta, com ja s'ha dit: l'extraordinari augment de les persones amb rendes del treball, especialment del treball per compte d'altri, que passa del 34,7% en 1995, al 47,9% en 2006; i, com a contrapartida, la forta davallada de les persones sense cap tipus d'ingrés, que passen del 28,6% al 14,0%.

Aquests canvis positius han afectat en major mesura als col·lectius que tenien pitjor situació de partida. Els grups lingüístics castellà i *ambdulà* han vist reduir 16 i 18 punts el seu percentatge de persones sense cap tipus d'ingrés; amb tot, el grup castellà, en 2006, encara es troba 5 punts per sota dels altres dos.

Pel que fa als ingressos procedents de l'Estat (pensions de jubilació+altres), el grup que presenta un percentatge més elevat en aquest concepte és el català, que es troba, en 2006, 4 punts per sobre del grup castellà i 15 per sobre de l'*ambdulà*. Però, com es veurà tot seguit, menor proporció de persones treballant, no comporta mitjanes d'ingressos més baixes: la categoria professional vista anteriorment serà decisiva.

Taula 22. Origen dels ingressos segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
De treball per compte d'altri	34,3	33,9	40,4	34,7	43,7	46,7	59,7	47,9
De treball per compte propi	9,9	7,2	9,7	8,4	12,1	8,7	12,0	10,4
Pensió de jubilació	20,6	11,4	9,1	14,6	21,5	15,0	9,6	16,3
Altres tipus de pensió, subvenció o subsidi	9,5	13,7	9,9	11,8	10,0	12,4	6,9	10,7
Un altre tipus d'ingressos	2,3	1,8	1,8	2,0	0,8	0,6	0,8	0,7
No té ingressos	23,4	32,1	29,1	28,6	11,8	16,6	11,1	14,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.947)	(2.789)	(495)	(5.231)	(1.886)	(2.760)	(928)	(5.574)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Les dades sobre els nivells d'ingressos obtingudes a través d'enquestes han de ser tractades amb precaució ja que es poden produir fenòmens d'ocultació i altres biaixos per part dels enquestats. D'altra banda, és sempre en aquests apartats on es concentra el nombre més alt de no respostes (Ns/Nc). Per aquest motiu, i també per la dificultat de comparar les dades de 1995, expressades en pessetes, i les de 2006, expressades en euros, les dades dels ingressos, tant individuals com familiars (Taula 23), es presenten indexades, tot prenent com a referència els ingressos mitjans totals de cada edició; en cap cas es podrà parlar de xifres d'ingressos, ans de les posicions relatives de cada grup lingüístic en relació als ingressos mitjans.

Del primer cop d'ull a la Taula 23 destaquen dues observacions. En primer lloc, que els membres del grup lingüístic català reben més ingressos, de mitjana, que els dels altres grups. I, en segon lloc, que entre 1995 i 2006 les distàncies dels ingressos entre els grups han disminuït; per exemple, en els ingressos individuals mensuals, la diferència entre la mitjana del grup català i la del grup castellà ha baixat 12,8 punts, i en els ingressos familiars anuals ho ha fet 6,3 punts (en qualsevol cas, però, les diferències encara són, en 2006, de 18,2 punts i de 20,6 punts, respectivament). El major nombre de persones sense ingressos del grup lingüístic castellà, així com les diferents proporcions en les categories professionals són els elements que contribueixen a aquest diferencial.

Pel que fa als ingressos familiars anuals, la mitjana del grup lingüístic *ambdulà* s'ha igualat a la del català. Com s'ha vist anteriorment, la proporció de membres ocupats

del grup *ambdulà* era molt superior a la del català, una diferència que no té efecte en els ingressos individuals, però sí que incideix en els ingressos familiars, per la major proporció de famílies en què tots els membres es troben ocupats.

Sembla prou evident que la posició de grup de referència correspon al català: major capital cultural, major capital econòmic; per als membres del grup castellà, representen el model de triomf social, un triomf que alguns creuen que podran aconseguir si canvien de llengua: un primer pas és declarar-se *ambdulans*.

Taula 23. Ingressos individuals i ingressos familiars* l'any anterior a la realització de l'enquesta segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Ingressos individuals mensuals	118,2	87,2	103,2	100,0	110,6	92,4	100,7	100,0
n mostral	(1.744)	(2.599)	(464)	(4.806)	(1.480)	(2.126)	(761)	(4.367)
Ingressos familiars anuals	115,0	88,1	109,8	100,0	109,5	89,9	110,4	100,0
n mostral	(1.475)	(2.174)	(377)	(4.026)	(1.307)	(1.920)	(684)	(3.911)

*percentatge de la mitjana de cada grup respecte la mitjana del conjunt

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

Un major flux d'entrada de capital econòmic es pot traduir en un augment de l'estoc d'aquest tipus de capital? Tot dependrà del flux de sortida, dels hàbits de consum.

A la Taula 24 es presenten les dades de la possibilitat d'estalviar de cadascun des tres grups lingüístics. Tot i que per al conjunt de la població ha augmentat la proporció de persones que viuen en llars on s'ha pogut estalviar (han passat del 33,6% en 1995, al 38,1% en 2006), entre els membres dels grups català i castellà aquest augment a penes ha significat uns 3 punts.

El que sí que ha notat un fort augment, ha estat l'*ambdulà*, amb la puja d'uns 12 punts: en 1995 aquest grup es trobava 5 punts per sota del grup català en capacitat d'estalvi, i en 2006 es troba 5 punts per sobre. L'explicació pot raure en la inèrcia dels hàbits de consum. Mentre que els membres del grup català estan acostumats a uns ingressos elevats i a uns hàbits de consum d'acord amb aquests ingressos, els del grup *ambdulà*, format bàsicament per joves que provenen de famílies castellanoparlants, estan acostumats a uns ingressos força més baixos i a uns nivells de consum també més baixos. El bon moment del cicle econòmic ha aportat

a aquests darrers uns ingressos més elevats, però han continuat amb els hàbits de consum de la seva extracció social original, del seu *habitus*.

Taula 24. Estalvi a la llar l'any anterior a la realització de l'enquesta segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Han pogut estalviar	39,4	29,3	35,1	33,6	42,6	31,8	47,1	38,1
No han pogut estalviar	60,6	70,7	64,9	66,4	57,4	68,2	52,9	61,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.918)	(2.743)	(482)	(5.143)	(1.829)	(2.653)	(902)	(5.384)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

4. Amb qui es relacionen?

4. Amb qui es relacionen?

El capital social mesura el nivell de coneixences dels individus, l'extensió, la qualitat i la densitat de la xarxa que formen aquestes coneixences. Com més extensa, com més atapeïda, i com més de "qualitat" (individus d'estrats socials superiors), més capital social, més oportunitats per adquirir capital econòmic. En aquest capítol es veurà la freqüència amb què els membres dels grups lingüístics es relacionen amb les amistats (densitat de la xarxa), la localització de les persones amb qui es relacionen més (extensió de la xarxa), i les taxes de pertinença a diferents tipus d'associacions (qualitat de la xarxa).

4.1. A nivell personal

A falta de poder comptabilitzar el volum de les amistats, la freqüència de relacions amb els amics o amigues pot donar una mesura de la densitat de la xarxa social. A la Taula 25 es pot apreciar que els grups lingüístics castellà i *ambdulà* tenen majors percentatges de membres que es relacionen a diari amb els seus amics, cap a un 20%, mentre que del grup català només ho fa el 13,8%.

Si se sumen les categories *cada dia* i *una o diverses vegades a la setmana*, és el grup lingüístic *ambdulà* el qui té més membres que es relacionen força sovint: el 68,7% enfront del 62,1% dels grups català i castellà. Aquesta major freqüència ve donada, molt probablement, per la major joventut dels membres d'aquest grup, amb majors percentatges de persones ocupades o estudiants, amb força amistats amb qui es relacionen a diari, o gairebé.

Taula 25. Freqüència de relació amb amics/amigues segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
No té amics/amigues					2,7	4,7	2,7	3,7
Cada dia					13,8	19,6	19,0	17,5
Una o diverses vegades a la setmana					48,3	42,5	49,7	45,7
Una o diverses vegades al mes					25,4	24,1	22,2	24,3
Una o diverses vegades a l'any					5,8	5,8	4,0	5,5
Mai					3,9	3,2	2,4	3,3
Total					100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral					(1.879)	(2.750)	(927)	(5.556)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

La localització de les persones amb qui es relaciona més sovint indica l'extensió (si més no geogràfica) de la xarxa social de cada individu. Suara es veia com el grup lingüístic *ambdulà* és el que es relacionava més sovint amb les amistats; i ara es pot tornar a comprovar com és aquest grup el que té la xarxa social més extensa: és el grup socialment més dinàmic. Però ho és en 2006, ja que en 1995, el grup amb major quantitat de membres que es relacionaven més sovint amb persones d'altres municipis o indistintament, era el grup català, amb el 33,4%, tot passant al 36,8% en 2006; mentre que aquesta mateixa part del grup *ambdulà* passava del 28,7% al 43,4%, amb una important davallada, en aquest darrer grup, dels membres amb la localització de les relacions més sovintejades en altres barris del mateix municipi: del 40,0% en 1995, al 22,2% en 2006. Aquest allargament de les xarxes socials dels membres del grup *ambdulà* concorda ben bé amb el que s'ha dit en el Capítol 1: una part important d'aquest grup està format per individus joves que han format la seva llar en els darrers 10 anys, i l'han formada en un municipi que no és el mateix d'origen: han fet el pas de deixar el barri.

I el barri és on es concentra la major part de les persones amb què es relacionen els membres del grup castellà (39,9% en 2006). Tal com expliquen Rovira et al. (2011, p. 129), les persones immigrades d'altres punts d'Espanya en els anys 60 i 70 varen renovar, en els barris on es van instal·lar, les xarxes socials que van haver de trencar quan van decidir emigrar. I aquests barris han estat el seu castell i la seva presó, allí s'hi senten forts, envoltats d'altres immigrants com ells, però al mateix temps els representa una feblesa la pèrdua d'oportunitats per no tenir una xarxa

social més àmplia. Molts conflictes amb els nous immigrants procedents de fora d'Espanya estarien relacionats amb la percepció de la pèrdua de control d'un territori que senten naturalment com a seu: l'han construït (tant literalment com figurada). Els seus fills (una part) se'n van de l'indret i adopten, tot afegint-lo al castellà, el català.

Taula 26. Localització de les persones amb qui es relaciona més sovint segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Mateixa escala	3,0	5,2	2,9	4,2	4,5	4,5	2,4	4,2
Mateix barri	24,2	36,9	28,3	31,4	28,3	39,9	31,9	34,6
Altres barris del municipi	39,4	28,8	40,1	33,8	30,4	21,2	22,2	24,5
Un altre municipi	16,3	12,3	12,8	13,8	12,0	14,1	18,7	14,2
Indistintament	17,1	16,8	15,9	16,9	24,8	20,2	24,7	22,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.922)	(2.756)	(491)	(5.169)	(1.847)	(2.698)	(914)	(5.459)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

4.2. A nivell social

El fet de pertànyer a alguna associació és un acte totalment voluntari, per això les taxes de pertinença a diferents tipus d'associacions, i la taxa d'associacionisme mateixa, permeten veure quins interessos socials mouen els membres dels diferents grups lingüístics, i poden donar una mesura de la qualitat de les seves xarxes.

A la Taula 27 es pot observar com malgrat el millor moment econòmic, en 2006, la taxa d'associacionisme del conjunt de la població va caure 5 punts en relació a deu anys enrere. Però aquesta taxa no va caure amb la mateixa intensitat en tots els grups lingüístics, el grup català és el que tenia la taxa més elevada en 1995, i és el que ha patit una retallada menor: en 2006, amb una taxa del 55,5% era el grup amb major nombre de membres que pertanyien a alguna associació.

La taxa d'associacionisme del grup lingüístic castellà va baixar 7 punts, probablement a causa de l'impacte de l'arribada de nous immigrants sense cap tipus d'arrels al país. La taxa dels membres del grup *ambdulà* ha baixat 9 punts, un fet que també es pot tractar d'una qüestió d'arrels: el desarrelament produït per la formació de noves llars a nous municipis; el fet que el tipus d'associació que ha

perdut, relativament, més membres del grup *ambdulà* hagi estat l'Associació de veïns, és simptomàtic.

D'altra banda, el grup català és el que té majors taxes de pertinença a la major part de tipus d'associacions. Destaquen especialment les *Associacions professionals*, els *Centres excursionistes*, les *Associacions ecologistes*, *ONG*, etc., i, sobretot, les *Associacions culturals*. És en aquests tipus d'associacions, probablement, que la "qualitat" de les xarxes socials queda més ben reflectida.

Taula 27. Taxes de pertinença a diferents tipus d'associacions i taxa global d'associacionisme segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
Partit polític	3,7	2,2	3,0	2,8	3,6	1,2	2,8	2,3
Sindicat	5,1	8,1	6,7	6,9	6,0	6,9	8,1	6,8
Associació professional	12,2	3,8	10,7	7,6	11,2	4,8	8,6	7,6
Centre excursionista	4,9	1,2	2,0	2,7	4,1	0,6	1,4	1,9
Club esportiu	23,6	14,5	23,4	18,7	24,5	12,7	21,5	18,2
Associació religiosa	3,4	2,3	3,0	2,8	3,3	3,1	2,5	3,1
Associació regional	0,7	1,4	0,6	1,1	0,6	0,7	0,0	0,6
Associació de veïns	9,6	13,6	12,5	12,0	8,3	9,0	8,3	8,6
Associació ecologista, ONG, etc	4,8	1,9	5,7	3,3	9,9	5,1	6,0	6,9
Casal d'avis	7,0	4,7	2,8	5,4	5,2	4,9	2,5	4,6
Casal de joves	2,4	1,5	1,4	1,8	2,3	0,8	2,8	1,6
Associació cultural	11,6	3,9	7,3	7,1	12,4	3,6	6,5	7,0
Taxa d'associacionisme	56,8	46,0	56,0	51,0	55,5	38,8	46,8	45,8

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

5. Què pensen?

5. Què pensen?

En aquest cinquè capítol, per acabar de perfilar les característiques de cada grup lingüístic, s'intentarà penetrar en la part més íntima de les persones, en els seus pensaments. Això es farà, per un cantó, observant la seva tendència política a través del record del vot en les eleccions i l'autoposicionament en l'eix esquerres-dretes; i, per l'altre, veient la religió amb què s'identifiquen, així com el seu nivell de compromís amb aquesta religió.

5.1. Són de dretes, o d'esquerres?

A la Taula 28 es pot observar els partits polítics que van votar el membre de cada grup lingüístic en les eleccions generals immediatament anteriors a la realització de les enquestes¹⁰. Tot i la diferent conjuntura econòmica, que es reflecteix en la tendència política del moment (en 2006 hi va haver un notable augment dels votants del PSC/PSOE en tots els grups lingüístics), a la vista de les dades es dibuixen dos perfils força ben delimitats: els membres del grup lingüístic català reparteixen els seus vots entre PSC/PSOE, CiU i ERC; mentre que els membres dels grups castellà i *ambdulà* voten molt majoritàriament al PSC/PSOE. Uns matisos que diferencien (poc) aquests dos grups es poden trobar en el vot al PP, més elevat entre els membres del grup castellà i en l'abstenció, també més gran en el grup castellà; d'altra banda, el col·lectiu *ambdulà* presenta un major percentatge de membres que voten als partits catalanistes: CiU i ERC.

¹⁰ Fabà i Llaberia (2011) també tracten la qüestió del vot en un interessant capítol (pp. 73-92) de la seva publicació, però ho fan des del punt de vista dels partits polítics, no des del punt de vista dels grups lingüístics.

Taula 28. Vot a les eleccions generals anteriors a l'enquesta segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
PSC/PSOE	16,9	46,0	24,5	32,7	31,4	55,4	53,9	46,5
PP	3,3	10,4	7,0	7,3	2,9	11,2	6,7	7,4
CIU	51,0	9,6	28,7	27,5	26,3	4,5	8,7	13,1
IC-Verds/EUiA	5,7	10,1	10,0	8,4	5,4	4,3	5,0	4,8
ERC	8,7	0,7	2,8	4,0	21,3	2,9	9,4	10,7
Altres	1,5	3,2	3,3	2,6	0,5	0,4	0,0	0,3
Es va abstenir	10,9	16,6	20,3	14,7	9,8	18,0	13,3	14,2
Va votar en blanc	1,9	3,3	3,3	2,7	2,4	3,3	3,0	2,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostrat	(1.534)	(2.044)	(359)	(3.937)	(1.550)	(2.007)	(774)	(4.331)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (1995, 2006).

La comparació dels resultats de les eleccions municipals, autonòmiques i generals, Taula 29, mostra que la tendència general de cada grup lingüístic es manté en els diferents tipus d'eleccions. Per esbrinar en quin grup es dona més variabilitat, s'ha calculat un índex de variació de vot (suma de les diferències en valor absolut respecte la mitjana de vot en les tres eleccions). Els resultats no descobreixen diferències gaire rellevants entre els grups, però tot i així, es pot esmentar que el grup lingüístic més "fidel" és el castellà, amb un valor 32 de l'índex; en segon lloc es troba el grup català, amb un valor 40 de l'índex; i el grup més "promiscu" és l'*ambdulà*, amb un valor de 44 en l'índex (vegeu Annex 3, Taula A2).

Encara s'ha fet un altre exercici amb les dades. En la major part de les categories d'anàlisi d'aquest treball, els valors que prenen entre els membres del grup *ambdulà* es troben en un punt mig entre els del grup català i els del grup castellà. Ja s'ha esmentat, però, que el grup *ambdulà* era una evolució del grup castellà, els fills que se n'havien anat del barri, corones metropolitanes enllà. S'ha cregut que calcular, en un aspecte tan íntim de les persones com és el vot, la distància a què els percentatges del grup *ambdulà* es troben respecte als del grup català i del grup castellà, podia aportar una informació rellevant sobre la seva posició ideològica, sobre la seva manera de pensar més profunda. S'han sumat els percentatges de vot a cada partit de cada grup, s'han calculat dels diferències en valor absolut del grup *ambdulà* als grups català i castellà, i s'han sumat aquestes diferències. Els resultats són prou aclaridors: el grup *ambdulà* es troba a 234 punts del grup català i a només 34 punts del grup castellà (vegeu Annex3, Taula A1).

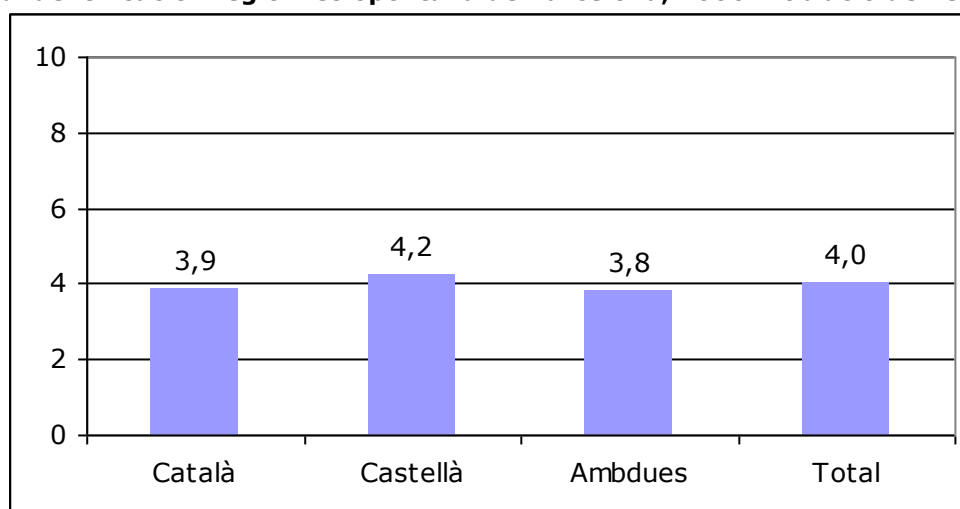
Taula 29. Vot en els diferents tipus d'eleccions anteriors a l'enquesta segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	Catalans			Castellans			Amdulans		
	Municipals	Autonòmiques	Generals	Municipals	Autonòmiques	Generals	Municipals	Autonòmiques	Generals
PSC/PSOE	20,4	19,1	31,4	48,7	48,9	55,4	39,9	41,4	53,9
PP	1,9	1,9	2,9	7,4	6,9	11,2	4,4	4,1	6,7
CIU	27,5	30,9	26,3	7,8	10,3	4,5	12,1	15,0	8,7
IC-Verds/EUiA	8,6	6,5	5,4	6,9	4,8	4,3	10,6	7,2	5,0
ERC	23,8	28,3	21,3	3,4	3,9	2,9	11,2	11,8	9,4
Altres	3,2	0,2	0,5	1,2	0,3	0,4	1,9	0,1	0,0
Es va abstenir	12,1	11,1	9,8	21,8	22,1	18,0	16,6	17,1	13,3
Va votar en blanc	2,4	2,1	2,4	2,7	2,7	3,3	3,3	3,2	3,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral	(1.518)	(1.543)	(1.550)	(1.932)	(1.932)	(2.007)	(752)	(760)	(774)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

El Gràfic 2 mostra la mitjana de l'autoposicionament polític dels membres de cada grup lingüístic en relació a l'eix esquerres-dretes (el valor 0 és l'extrema esquerra i el valor 10 és l'extrema dreta). Els resultats mostren molt poques diferències entre els grups. El valor de la mitjana del conjunt, 4, denota una població de centre, una mica escorada a l'esquerra; amb el grup lingüístic castellà un xic per sobre (una mica més a la dreta), i els grups català i *amdbulà* un xic per sota (una mica més a l'esquerra). Sobta, però, que els grups amb més distància entre ells siguin el castellà i l'*amdbulà*, quan s'acaba de veure que són els més propers ideològicament; val a dir que aquí només es mesura la posició en l'Eix esquerres-dretes, i que en el vot als partits polítics també compta l'eix nacional català espanyol.

Gràfic 2. Mitjana de l'autoposicionament en l'eix esquerres-dretes segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona, 2006. Població de 18 anys i més.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

5.2. En què creuen?

Un altre component ideològic de les persones és la seva adscripció religiosa. Quan s'observa la Taula 30, però, s'aprecia que no té tanta importància amb quina religió s'identifiquen, ja que és la catòlica en tots els grups lingüístics, sinó si s'identifiquen amb alguna, o no. Així, les dades mostren que el 44% dels membres dels grups català i *ambdulà* no s'identifiquen amb cap religió, mentre que entre els membres del grup castellà, aquesta característica només arriba al 33,8%, es troben 10 punts per sota. Una altra vegada torna a aparèixer com a rellevant la "renovació" d'aquest grup lingüístic: una part de les persones joves ha passat al grup *ambdulà* i ha estat substituïda per persones immigrades d'Amèrica del Sud, entre les quals el fet religiós hi està més arrelat.

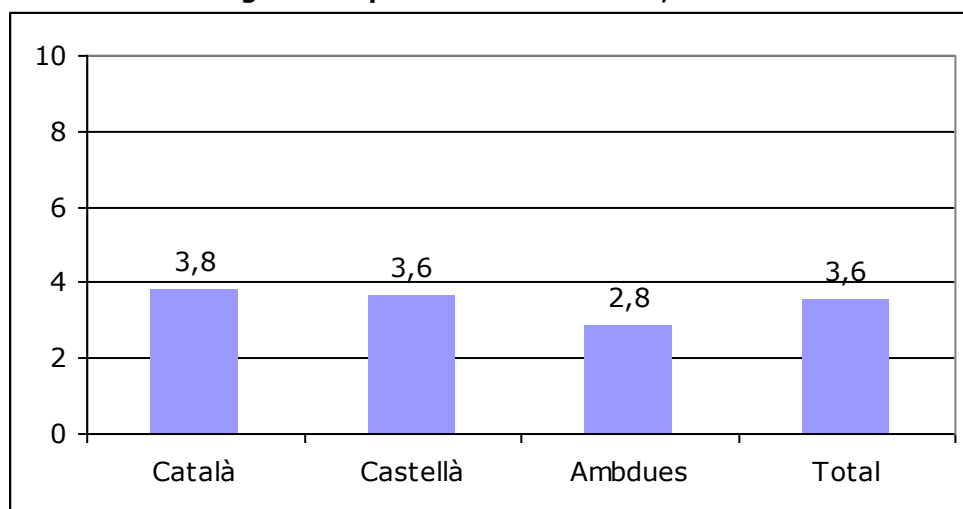
Taula 30. Religió amb què s'identifica segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona. Població de 18 anys i més.

	1995				2006			
	Català	Castellà	Ambdues	Total	Català	Castellà	Ambdues	Total
No s'identifica amb cap religió					43,8	33,8	43,5	38,8
Catòlica					54,6	63,4	54,0	58,9
Una altra					1,5	2,8	2,5	2,3
Total					100,0	100,0	100,0	100,0
n mostral					(1.886)	(2.749)	(926)	(5.561)

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

El Gràfic 3 mostra els valors mitjans de l'autoposicionament dels membres de cada grup en l'eix del nivell de pràctica religiosa (el valor 0 és una pràctica nul·la, i el valor 10 és el nivell màxim de pràctica). Així, es pot observar que entre les persones que s'identifiquen amb alguna religió, el nivell de pràctica és més aviat baix, amb una mitjana de 3,6 sobre 10. També s'observa com els membres dels grups català i castellà presenten un nivell molt similar: 3,8 i 3,6, respectivament. El decalatge amb el grup *ambdulà* és notable, el seu nivell de pràctica arriba, tan sols, al 2,8 entre els membres d'aquest col·lectiu que se senten identificats amb alguna religió; sens dubte el factor edat determina aquesta significativa diferència.

Gràfic 3. Mitjana de la valoració del nivell de pràctica religiosa segons la llengua d'identificació. Regió Metropolitana de Barcelona, 2006. Població de 18 anys i més.

Font: Idescat i IERMB. Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població (2006).

5. Conclusions

5. Conclusions

Al llarg d'aquest treball s'han anat veient les característiques dels diferents grups lingüístics tot seguint un esquema temàtic en què, en diferents apartats, es presentaven els trets dels tres grups alhora, a fi de fer aflorar les diferències i poder establir les posicions relatives de cada grup en relació a les diferents variables: sociodemogràfiques i territorials, culturals, econòmiques, i ideològiques. En aquestes conclusions es presenten les característiques de cada grup aïlladament, a fi d'establir el seu perfil evolutiu. Finalment s'intentarà presentar quina o quines tendències es dibuixen de cara al futur.

Grup lingüístic català

Representa, en 2006, el 32,1% de la població major de 18 anys de la Regió metropolitana de Barcelona. La primera característica sociodemogràfica que val la pena esmenar, és la poca incidència que han tingut en la seva composició les dues onades migratòries més recents: és a dir, l'espanyola dels anys 60 i 70 del segle XX, i la de Sud Amèrica de principis del segle XXI. Així, és el grup amb la mitjana d'edat més elevada, 50,6 anys (entre els majors de 18 anys), i té una estructura per edats que ha estat afectada, tan sols, per l'evolució natural de la població.

El principal gruix dels seus membres viu al municipi de Barcelona, amb un important creixement en els darrers anys dels que ho fan a la Segona corona metropolitana, seguint la tendència centrífuga general de distribució de la població.

Encara que els seu pes en el conjunt de la població hagi baixat en els darrers anys per l'augment sobtat dels altres grups, dues dades permeten afirmar que no es tracta d'un grup en recessió, ans al contrari: gairebé un terç dels seus membres tenen un progenitor, o tots dos, nascuts fora de Catalunya; i el 17,3% parlava castellà amb la seva mare.

La demostració més feaent que no es tracta d'un grup en recessió, es troba en el fet que es tracta del grup de referència per als altres grups. És el grup que té una major proporció de membres al capdamunt de la piràmide social; es troben en la

millor situació en relació als estocs de capital, tant cultural, com econòmic, com social.

Pel que fa al capital cultural, el 28% dels seus membres tenen estudis universitaris acabats, enfront del 20% del conjunt de la població. Viuen en llars on hi ha més llibres, i els llegeixen més sovint. Com que és l'únic grup realment bilingüe, encara és majoritària entre els seus membres la lectura de premsa escrita en castellà.

Quant al capital social, cal concloure que els membres d'aquest grup tenen unes xarxes socials igual de denses i extenses que els altres grups, però si es mesuren en termes de taxes d'associacionisme i de pertinença a diverses associacions, són de més "qualitat". Els diferencials de pertinença a Associacions professionals, Clubs esportius, Centres excursionistes, Associacions ecologistes, ONG, etc. i Associacions culturals és molt notable.

La seva posició quant al capital econòmic és una conseqüència del predomini en capital cultural i capital social; malgrat el seu relatiu envelliment, poden accedir als millors llocs de treball (19,4% són de categories professionals altes), i això els comporta uns ingressos individuals un 10% per sobre dels del conjunt de la població. Una posició dominant que té la seva expressió, també, en les característiques dels habitatges on viuen: en cases en major proporció, i amb més metres quadrats a la seva disposició.

Finalment, sobre el seu extracte ideològic, no es pot dir que sigui gaire diferent del de la resta de la població. El vot en les eleccions es reparteix entre tres forces: PSC/PSOE, CiU, i ERC; i la mitjana de l'autoposicionament del seus membre en l'eix esquerres-dretes, és de 3,9. D'altra banda, el 43,8% dels seus membres no s'identifica amb cap religió, i la mitjana de l'autoavaluació del nivell de pràctica religiosa és 3,8.

Grup lingüístic castellà

El grup lingüístic castellà representa, en 2006, el 48,0% de la població de la Regió metropolitana de Barcelona major de 18 anys i està format, principalment, per persones immigrades a Catalunya de la resta d'Espanya durant les primeres dècades de la segona meitat del segle XX i, també, però en menor mesura, per immigrants d'Amèrica del Sud arribats la primera dècada del segle XXI.

Malgrat aquesta entrada d'efectius per la recent immigració, el grup no ha crescut en nombres absoluts, ja que una part important de les persones que en 1995 s'identificaven amb la llengua castellana, en 2006 s'ha identificat amb ambdues llengües, tot passant a formar part del grup *ambdulà*. D'altra banda, aquesta renovació de membres a penes ha afectat l'estructura per edats d'aquest grup, ja que els qui han arribat han estat, si fa o no fa, de les mateixes edats dels qui n'han marxat.

El 38% dels membres d'aquest grup ha nascut a Catalunya, una proporció que s'ha mantingut en 10 anys, però que si no haguessin arribat els nous membres de fora d'Espanya, hauria hagut, de manera natural, de créixer.

El lloc de residència dels membres d'aquest grup està molt condicionat pels llocs on es van establir quan van arribar a Catalunya 50 o 60 anys enrere. Es van establir en barris de la primera perifèria barcelonina, i encara s'hi estan força majoritàriament. Però en els darrers anys també han estat afectats per la tendència a la desconcentració general de la població; un buidatge que està sent reomplert per la nova immigració, especialment per la que no apareix en aquest treball perquè s'identifica amb altres llengües que el català o el castellà.

Els seus estocs de capital cultural, social i econòmic són els més baixos de tots tres grups estudiats. Tres són els factors que han portat a aquesta baixa possessió de capital de tot tipus. En primer lloc, perquè la majoria dels seus membres van haver d'emigrar a Catalunya per motius econòmics, tot i que ja fa més de 40 anys; en segon lloc perquè una part important dels membres més joves d'aquest col·lectiu ja no hi figuren perquè han passat a considerar com a pròpies ambdues llengües; i, en tercer lloc, perquè els nous membres, la recent onada migratòria procedent

d'Amèrica del Sud, també ha migrat per motius econòmics tot entrant, doncs, a la part més baixa de la piràmide social de la societat d'acollida.

Així, el 56,4% d'aquest col·lectiu no ha passat dels estudis primaris i tenen els percentatges més baixos en tinença de llibres i en hàbits de lectura. Les seves xarxes socials es redueixen al propi barri, on són molt denses, però fora d'aquí les seves relacions són ben minses. Les taxes d'associacionisme són les més baixes dels tres col·lectius, a excepció de les Associacions de veïns, fet que confirma la concentració en el barri de les seves relacions. Una concentració que els ha estat un ganivet de doble tall, com han demostrat Rovira et al. (2011, pp. 130-131), per un cantó hi van trobar el coixí social on refer les seves xarxes trinxades per l'emigració; però per l'altre, no els ha permès estendre aquestes xarxes, amb una pèrdua ben evident d'oportunitats de tot tipus.

Tot plegat ha comportat que aquest grup sigui el que disposa de menor capacitat econòmica. Pel que fa al mercat laborat, dos terços es troben dins de les categories professionals baixes, mentre que el 16% no té cap tipus d'ingrés (dones que s'inclouen dins de la relació amb l'activitat com a *Feines de la llar*). El resultat és que els seus ingressos, tant els personals, com els del conjunt de les llars on viuen, es troben 10 punts per sota del conjunt de la població (20 punts per sota dels del grup català).

La seva posició ideològica passa per un vot molt majoritari al PSC/PSOE i per un elevat percentatge d'abstenció. També és el grup amb menys variació de vot segons els diferents tipus d'eleccions. La mitjana de l'autoposicionament en l'eix esquerres-dretes és de 4,2, força similar a la dels altres grups. D'altra banda, aquest grup és el que té més persones que s'identifiquen amb la religió catòlica (gairebé 10 punts per sobre dels altres), però amb un nivell de pràctica religiosa similar al del conjunt de la població: 3,6 en una escala de 0 a 10.

Grup lingüístic ambdulà

Aquest grup representa el 15,2% del total de la població major de 18 anys de la Regió metropolitana de Barcelona i és l'únic que ha augmentat significativament, en deu anys, el nombre dels seus efectius, és un grup lingüístic en creixement. La

principal característica és la seva joventut, amb una mitjana d'edat de 39,2 anys (població de més de 18 anys), i la seva principal font de creixement en aquests darrers deu anys ha estat el transvasament d'efectius des dels grups més joves del grup lingüístic castellà.

De l'estudi de dades sociodemogràfiques dels seus membres es pot concloure que provenen de famílies de llengua castellana, que són una evolució del grup lingüístic castellà: el 56,6% dels seus membres tenen tots dos pares nascuts a fora de Catalunya, percentatge que arriba al 82,4 si s'hi afegeixen els que tenen un progenitor nascut a fora; el 78,3% parla o parlava en castellà amb la seva mare, mentre que per al 54%, el castellà és la llengua més utilitzada a la llar.

Tenen una menor presència relativa en el municipi de Barcelona, i major en les corones metropolitanes; i una part important dels seus membres, el 30,5%, viu en municipis mitjans-petits (entre 10.000 i 50.000 habitants); també tenen un elevat percentatge de membres que ha canviat de municipi de residència en els darrers deu anys (23,5%). Totes aquestes dades porten a concloure que entre els membres d'aquest grup es troben molts dels protagonistes de les migracions internes que han tingut lloc en el si de la Regió metropolitana de Barcelona en els darrers temps, que es caracteritza per les sortides de les zones més centrals i més denses, cap a zones més perifèriques i menys denses. Es pot arribar a pensar, fins i tot, que per a molts d'ells, aquest canvi de residència ha representat una fugida del barri, on les oportunitats d'agafar l'ascensor social són escasses, i ha comportat la identificació amb dues llengües, la seva, i la del grup de referència.

Els seus estocs de capital social i cultural es troben a mig camí entre els del grup català i els del grup castellà. Per bé que el nivell d'estudis dels seus membres és força elevat, amb pocs membres entre les categories més baixes, la presència de llibres a la llar i la freqüència de lectura, ha baixat notablement en deu anys, fet que es pot associar a l'augment del nombre d'efectius. Pel que fa al capital social, la joventut dels membres d'aquest grup fa que les xarxes de relació siguin les més denses i, alhora, les de radi més llarg; però quan se n'observa la "qualitat", es veu que la taxa d'associacionisme ha caigut 9 punts des de 1995, a causa del desarrelament que els canvis residencials han produït.

El principal avantatge d'aquest grup quant a capital econòmic li ve atorgat per la joventut dels seus membres, amb una proporció d'ocupats molt superior a les dels altres grups. Tot i una bona posició quant a capital cultural, les xarxes de relació no són pas les òptimes i per això les categories professionals dels seus membres es troben força per sota de les del grup català, fet que es reflecteix en els ingressos individuals, que es troben 10 punts per sota dels membres d'aquest grup. En canvi, per la major proporció d'ocupats, els ingressos de les famílies on viuen ja s'han igualat als de les famílies del grup lingüístic català.

Les característiques ideològiques d'aquest grup, pel que fa a la política, es troben molt properes a les del grup castellà: vot majoritari al PSC/PSOE, amb una certa "promiscuitat" segons el tipus d'eleccions, però. La mitjana de l'autoposicionament en l'eix esquerres-dretes és de 3,8. D'altra banda, els seus membres tenen una baixa proporció d'identificació amb alguna religió, i dels que s'hi identifiquen, la mitjana del nivell de pràctica és la més baixa de tots els grups.

Cap on anem?

Per començar aquest apartat prospectiu, cal fer avinent que en tot aquest treball no s'ha tractat l'ús del català o de cap altra llengua. S'ha tractat el sentiment d'identificació amb les llengües, s'han tractat els grups que s'han conformat a partir de la pregunta *quina és la seva llengua?*. Així, el que es pot mirar de respondre ara, és en quins grups s'observa una tendència al creixement, i en quins al retrocés.

Com s'ha vist al llarg del treball, el grup lingüístic català, per la seva posició dominant en relació a tot tipus de capital, és el grup de referència, el grup cap al qual els altres tendeixen a emmirallar-se. S'ha vist que si hi ha hagut transvasament d'efectius entre els grups català i castellà, la direcció d'aquest transvasament ha estat del castellà cap al català. Un terç d'aquest canvi lingüístic és propiciat pels propis pares (el 3,4% dels membres del grup castellà parla català amb els seus fills), mentre que en els altres dos terços ha estat la decisió del propi individu qui l'ha produït (el 14,3% dels membres del grup català parlava castellà amb la seva mare). En tots dos casos, el factor d'atracció ha estat la posició de referència del grup català.

Però el principal motor del canvi en les proporcions dels diferents grups lingüístics és la mateixa existència del grup *ambdulà* i que, com s'ha vist, el principal origen dels membres d'aquest grup sigui el grup castellà. Ara, però, la pregunta és: continuarà creixent aquest grup, amb la consegüent disminució del grup castellà, o començarà a perdre efectius que passaran a engruixir el grup català?

El que sembla probable és que passin les dues coses. Un buidatge progressiu del grup castellà, cap al grup *ambdulà*, seguint la tendència actual; i una pèrdua de membres del grup *ambdulà*, per la força d'atracció del grup de referència, com ho permet intuir el fet que el 33% del membres del grup *ambdulà* parli només català amb els seus fills. En definitiva, l'existència d'aquest grup demostra la convicció de la població d'origen castellanoparlant que l'adquisició de la llengua catalana és un factor més de capitalització (capital cultural que s'incorpora), o d'apoderament, com expliquen Rovira et al. (2010).

Aquest poder d'atracció de la llengua catalana va en el mateix sentit del que ja s'avançava en les dades del Gràfic 1, comentades al final de la introducció d'aquest treball, que mostraven com hi havia una incipient tendència cap a trajectòries personals que tenien el castellà com a llengua que parlaven amb la mare, que s'identificaven amb ambdues llengües, i que utilitzaven principalment el català per parlar amb els fills.

Tot i que "els canvis de llengua necessiten generacions perquè siguin substancials" (Querol i Strubell, 2009, p. 164), sembla que la direcció del canvi que han emprès els diferents grups lingüístics a la Regió metropolitana de Barcelona, i per extensió a tota Catalunya, és clarament favorable al català.

Referències bibliogràfiques

BOURDIEU, P. (1988). *La distinción: criterios y bases sociales para el gusto*. Madrid: Taurus.

FABÀ, A. (2011). "Les llengües a Catalunya" A: DD AA. *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008: anàlisi. Volum 1. Les llengües a Catalunya: coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics* (pp. 63-81). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

FABÀ, A.; LLABERIA, M. (2011). *Les llengües a Catalunya: 2001-2005*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

GALINDO, M., & DE ROSSELLÓ, C. (2002). "Potser no anem tan malament. les dades d'ús lingüístic familiar de l'enquesta de la regió metropolitana de Barcelona". *Revista De Llengua i Dret*, 40, 267-288.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2011). *Coneixements i usos del català a Catalunya el 2010: dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans

QUEROL, E. (2009a). "Demolingüística: nova enquesta demogràfica, nous mètodes i noves dades". *Llengua i ús*, 46, 95-108.

QUEROL, E. (2009b). "Els discursos sobre els balanços i la balança dels discursos: l'estat del català als Països Catalans". *Escola catalana*, 460, 95.

QUEROL, E.; STRUBELL, M. (2009). *Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya. Evolució de les habilitats, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008)*. Barcelona: Editorial UOC.

ROVIRA, M. (et al.) (2010). "La llengua com a factor d'apoderament en les trajectòries migratòries. Una història que es repeteix" A: SUBIRATS, M.

-
- (coord.) *Societat Catalana 2010* (p. 125-145). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- SUBIRATS, M. (1991). *Transmissió i coneixement de la llengua catalana a l'àrea metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona. Mancomunitat de Municipis.
- SUBIRATS, M.; LOZARES COLINA, C.; TORNS, T.; MASATS FOLGUERAS, M.; & SÁNCHEZ MIRET, C. (1992). *Enquesta de la regió metropolitana de Barcelona 1990 : Condicions de vida i hàbits de la població*. Barcelona: Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona etc.
- SUBIRATS, M. (1998). "Trets culturals: Educació, llengua i hàbits de lleure" A: O. NEL·LO; A. RECIO; M. SOLSONA & M. SUBIRATS (Eds.), *La transformació de la societat metropolitana :Una lectura de l'enquesta sobre condicions de vida de la població de la regió metropolitana de Barcelona (1985- 1995)* (pp. 70-91). Barcelona: Institut d'Estudis metropolitans de Barcelona.
- SUBIRATS, M. (2002). "Els trets lingüístics" A: S. GINER (Ed.), *Enquesta de la regió de Barcelona, 2000. informe general* (pp. 179-187). Barcelona: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans.
- SUBIRATS, M. (2010). "Els trets lingüístics de la població metropolitana". *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 52, 79-90.
- TORRES, J. (2002). "Els resultats de la pregunta "quina és la seva llengua?" a les enquestes metropolitanes de Barcelona (1990-2001)". *Llengua i Ús: Revista Tècnica De Política Lingüística*, 25, 65-68.
- TORRES, J.; VILA, F.X.; FABÀ, A.; BRETXA, V. (2005). *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. Barcelona: Institut de sociolingüística catalana.
- VILA, F.X. (2009). "La Pregunta sobre la llengua habitual en les enquestes d'ús lingüístic 2003-2004: dubtes sobre la seva validesa" A: VILA, F.X. (dir). *Estudis de demolingüística : actes de la Primera Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT* (p. 41-52). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

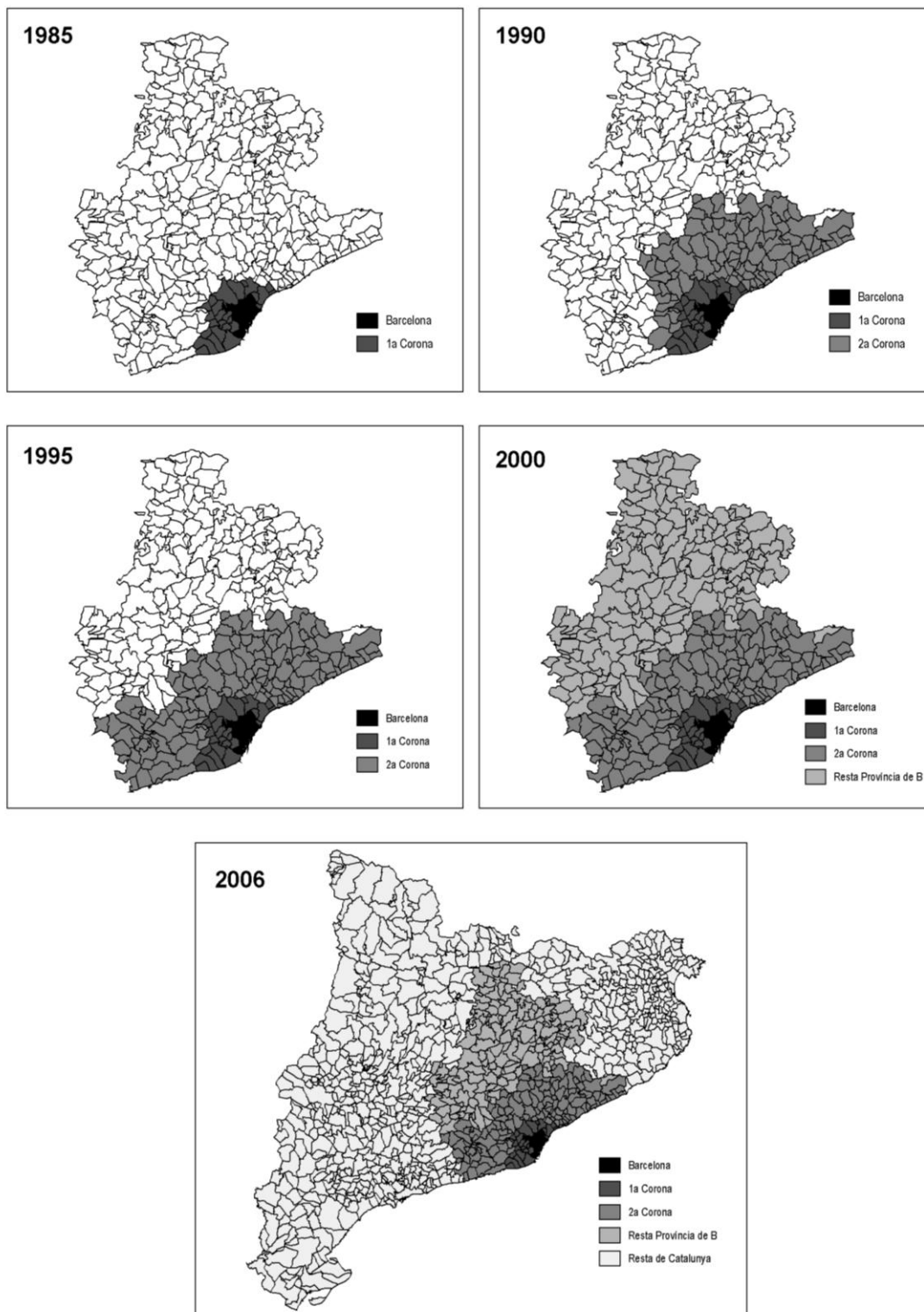
Annex 1. Fitxes tècniques de totes les edicions de l'ECVHP

	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1985	Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1990	Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995	Enquesta de la Regió de Barcelona 2000	Enquesta de Catalunya 2006
Àmbit territorial	Àrea Metropolitana de Barcelona (Municipis integrats en l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona) <i>Municipis: 27</i> <i>Superfície: 476 km²</i> <i>Total habitants: 3.096.748 (segons Cens 1981)</i> <i>Percentatge s/població de Catalunya: 49,2%</i>	Regió I de Catalunya <i>Municipis: 129</i> <i>Comarques: 5 (el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental)</i> <i>Superfície: 2.459 km²</i> <i>Total habitants: 4.090.706 (segons Padró 1986)</i> <i>Percentatges/població de Catalunya: 67,9%</i>	Regió Metropolitana de Barcelona <i>Municipis: 162</i> <i>Comarques: 7 (l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental)</i> <i>Superfície: 3.235 km²</i> <i>Total habitants: 4.264.422 (segons Cens 1991)</i> <i>Percentatges/població de Catalunya: 70,4%</i>	Província de Barcelona <i>Municipis: 311</i> <i>Comarques: 11 (7 comarques de la regió metropolitana més l'Anoia, el Bages, el Berguedà i Osona)</i> <i>Superfície: 7.718,5 km²</i> <i>Total habitants: 4.628.277 (segons Padró 1996)</i> <i>Percentatges/població de Catalunya: 76,0%</i>	Catalunya <i>Municipis: 946</i> <i>Comarques: 41 comarques de Catalunya</i> <i>Superfície: 32.105,5 km²</i> <i>Total habitants: 7.134.697 (segons Padró 2006)</i> <i>Percentatges/població de Catalunya: 100,0%</i>
Unitat d'anàlisi	A efectes de representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació de l'Enquesta en totes les seves edicions ha estat l'individu, tot i que l'estructura del global d'informació que recull el qüestionari permet esbrinar tant el conjunt de característiques dels individus entrevistats com les del grup familiar i les de cadascun dels membres que resideixen a la llar.				
Univers estadístic	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a l'antiga àrea metropolitana de Barcelona: 2.174.363 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la Regió I de Catalunya: 2.991.131 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la regió metropolitana de Barcelona: 3.275.458 persones	El conjunt d'individus majors de 18 anys residents a la província de Barcelona: 3.762.462 persones	El conjunt d'individus de 16 i més anys residents a Catalunya: 6.049.414 persones
Efectius de la mostra i marge d'error	4.912 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1984. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigma.</i>	5.061 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1989. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,9, per a un nivell de confiança de 2 sigma.</i>	5.263 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1994. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,8, per a un nivell de confiança de 2 sigma.</i>	6.250 individus seleccionats aleatòriament a partir del cens electoral de 1999. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±1,5, per a un nivell de confiança de 2 sigma.</i>	10.398 individus seleccionats a partir d'una mostra aleatòria estratificada a partir del cens de població de 2001. <i>Marge d'error per al conjunt de la mostra: ±0,7, per a un nivell de confiança de 2 sigma.</i>
Càlcul de la mostra	Aplicació de la tècnica del mostreig aleatori estratificat en base a: <ol style="list-style-type: none"> Construcció d'estrats de població homogenis a partir d'una sèrie de variables socioeconòmiques identificatives de les seccions censals del territori objecte d'estudi, contingudes al Padró d'Habitants o Cens de Població corresponent a cada any. Càlcul de la grandària mostral segons el volum de població total i l'estimació de la seva variabilitat. Distribució dels efectius resultants als estrats prefigurats amb el criteri d'afixació òptima de Neyman, segons el qual quan més gran i variable és un estrat major proporció de mostra se li assigna. Amb el nombre mostral de cada estrat es procedeix a l'assignació proporcional de quotes de mostra en termes d'individus corresponents a cada secció. Restitució del valor real de les freqüències ponderant el seu pes en el conjunt i garantint, així, una mostra estrictament aleatòria. 				
Tipus d'entrevista	Entrevista personal realitzada per entrevistadors qualificats en el domicili de les persones seleccionades.				

	Enquesta de l'Àrea Metropolitana de Barcelona 1985	Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1990	Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995	Enquesta de la Regió de Barcelona 2000	Enquesta de Catalunya 2006
Qüestionari	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 159 <i>Nombre de variables directes:</i> 330 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 625 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 40 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 182 <i>Nombre de variables directes:</i> 541 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 879 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 193 <i>Nombre de variables directes:</i> 548 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 921 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 190 <i>Nombre de variables directes:</i> 605 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 1.027 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 55 minuts	<i>Tipus:</i> precodificat <i>Nombre de preguntes:</i> 196 <i>Nombre de variables directes:</i> 554 <i>Nombre de posicions d'enregistrament:</i> 977 <i>Durada mitjana d'entrevista:</i> 50 minuts
	Estructura interna del qüestionari: a) Preguntes referides al context familiar, les quals recullen informació de cadascuna de les persones que integren la llar de l'entrevistat. b) Preguntes referides a l'individu seleccionat i a les condicions de la seva llar basades en diferents àmbits temàtics: estructura familiar, treball i ingressos, consum, habitatge i entorn, ús i imatge del territori i cultura, lleure i relacions socials.				
Treball de camp	Realitzat per CDES (Centre per al Desenvolupament de l'Economia Social) d'octubre de 1985 a març de 1986.	Realitzat per INITS, S.A. de març a juliol de 1990 (Barcelona ciutat) i de setembre a novembre de 1990 (resta del territori).	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, entre març i setembre de 1995.	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona de gener a novembre de 2000.	Realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona de setembre de 2005 a octubre de 2006.
	En tots els casos, l'acurat disseny de l'organització i la formació d'enquestadors, així com el grau de control assolit (supervisió del 100% dels qüestionaris, control a domicili del 25% de les enquestes realitzades, codificació prèvia sobre paper i doble enregistrament de dades), han permès minimitzar els errors en els processos de recollida d'informació, codificació i transcripció de resultats i han garantit, per tant, una gran fiabilitat de les dades obtingudes.				
Processament de dades	El tractament de la informació obtinguda es realitza mitjançant l'anomenat <i>Statistical Package for Social Sciences (SPSS)</i> .				

Annex 2. Evolució dels àmbits territorials de l'ECVHP

EVOLUCIÓ DELS ÀMBITS TERRITORIALS
Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 1985 - 2006

Annex 3. Càlcul d'índexs

Taula A1 Càlcul distància en el vot entre *ambdulans* i catalans i entre *ambdulans* i castellans

	Catalans			Castellans			Amdulans			Sumes	Castellans	Amdulans	Dif. catalans	Dif. Amdulans castellans
	Municipals	Autonòmiques		Municipals	Autonòmiques		Municipals	Autonòmiques						
		Generals	Generals		Generals	Generals								
PSC/PSOE	20,4	19,1	31,4	48,7	48,9	55,4	39,9	41,4	53,9	70,9	153,0	144,2	73,3	8,8
PP	1,9	1,9	2,9	7,4	6,9	11,2	4,4	4,1	6,7	6,7	25,5	22,5	15,8	3,0
CIU	27,5	30,9	26,3	7,8	10,3	4,5	12,1	15,0	8,7	84,8	22,6	26,9	57,8	4,3
IC-Verds/EUIA	8,6	6,5	5,4	6,9	4,8	4,3	10,6	7,2	5,0	20,5	16,0	19,7	0,8	3,7
ERC	23,8	28,3	21,3	3,4	3,9	2,9	11,2	11,8	9,4	73,3	10,2	18,0	55,3	7,8
Altres	3,2	0,2	0,5	1,2	0,3	0,4	1,9	0,1	0,0	3,9	2,0	2,6	1,3	0,6
Es va abstenir	12,1	11,1	9,8	21,8	22,1	18,0	16,6	17,1	13,3	33,0	61,9	56,7	23,7	5,2
Va votar en blanc	2,4	2,1	2,4	2,7	2,7	3,3	3,3	3,2	3,0	6,9	8,8	9,4	2,5	0,6
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0				230,4	34,1
n mostral	(1.518)	(1.543)	(1.550)	(1.932)	(1.932)	(2.007)	(752)	(760)	(774)					

Taula A2 Càlcul de l'índex de variabilitat de vot

	Municipals	Autonòmiques		promig	diferència al promig			diferència en valors absoluts			índex
		Generals	Generals								
Catalans											
PSC/PSOE	20,4	19,1	31,4	23,6316	-3,2	-4,6	7,8	3,2	4,6	7,8	
PP	1,9	1,9	2,9	2,23103	-0,3	-0,4	0,7	0,3	0,4	0,7	
CIU	27,5	30,9	26,3	28,2575	-0,7	2,7	-1,9	0,7	2,7	1,9	
IC-Verds/E	8,6	6,5	5,4	6,84334	1,8	-0,4	-1,4	1,8	0,4	1,4	
ERC	23,8	28,3	21,3	24,4428	-0,7	3,8	-3,2	0,7	3,8	3,2	
Altres	3,2	0,2	0,5	1,29132	1,9	-1,1	-0,8	1,9	1,1	0,8	
Es va abstenir	12,1	11,1	9,8	11,0033	1,1	0,1	-1,2	1,1	0,1	1,2	
Va votar en blanc	2,4	2,1	2,4	2,29911	0,1	-0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	
							Totals	9,8	13,1	17,1	40,0
Castellans											
PSC/PSOE	48,7	48,9	55,4	50,9918	-2,3	-2,1	4,4	2,3	2,1	4,4	
PP	7,4	6,9	11,2	8,49883	-1,1	-1,6	2,7	1,1	1,6	2,7	
CIU	7,8	10,3	4,5	7,53277	0,2	2,8	-3,0	0,2	2,8	3,0	
IC-Verds/E	6,9	4,8	4,3	5,34483	1,6	-0,5	-1,1	1,6	0,5	1,1	
ERC	3,4	3,9	2,9	3,41262	0,0	0,5	-0,5	0,0	0,5	0,5	
Altres	1,2	0,3	0,4	0,65047	0,6	-0,3	-0,3	0,6	0,3	0,3	
Es va abstenir	21,8	22,1	18,0	20,6437	1,2	1,5	-2,7	1,2	1,5	2,7	
Va votar en blanc	2,7	2,7	3,3	2,92501	-0,2	-0,2	0,4	0,2	0,2	0,4	
							Totals	7,2	9,5	14,9	31,6
Amdulans											
PSC/PSOE	39,9	41,4	53,9	45,0723	-5,2	-3,6	8,8	5,2	3,6	8,8	
PP	4,4	4,1	6,7	5,06186	-0,7	-1,0	1,7	0,7	1,0	1,7	
CIU	12,1	15,0	8,7	11,9191	0,2	3,1	-3,3	0,2	3,1	3,3	
IC-Verds/E	10,6	7,2	5,0	7,63797	3,0	-0,4	-2,6	3,0	0,4	2,6	
ERC	11,2	11,8	9,4	10,8146	0,4	1,0	-1,4	0,4	1,0	1,4	
Altres	1,9	0,1	0,0	0,66443	1,2	-0,5	-0,7	1,2	0,5	0,7	
Es va abstenir	16,6	17,1	13,3	15,6784	0,9	1,4	-2,4	0,9	1,4	2,4	
Va votar en blanc	3,3	3,2	3,0	3,15131	0,2	0,0	-0,2	0,2	0,0	0,2	
							Totals	11,7	11,1	20,9	43,7